

TTIP:n täytäntöönpanon mahdollisuus ja sen vaikutukset suomalaisten yritysten talouteen

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Tradenomi
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinto
Opinnäytetyö
Syksy 2017
Nanna-Roosa Ruhanen

Lahden ammattikorkeakoulu
Koulutusohjelma
RUHANEN, NANNA-ROOSA: TTIP:n täytäntöönpanon mahdollisuus ja sen vaikutukset suomalaisten yritysten talouteen

Opinnäytetyö, 58 sivua, 2 liitesivua
Syksy 2017
TIIVISTELMÄ

Työn tarkoituksena oli tarkastella TTIP-vapaakauppasopimusta eli Transatlanttista kauppaa- ja investointikumppanuutta sekä arvioida sen mahdollisia vaikutuksia suomalaisten yritysten talouteen. TTIP-sopimuksella tarkoitetaan vapaakauppasopimusta, joka muodostettaisiin Euroopan ja Yhdysvaltojen välille. Opinnäytetyön lähtökohtana oli selvittää taloudellista integraatiota käsitteenä, TTIP-sopimuksen täytäntöönpanon mahdollisuutta ja täytäntöönpanon toteutuessa sen mahdollisia vaikutuksia suomalaisten yritysten talouteen. Lähdeaineisto perustui kirjoihin, tutkimusmateriaaleihin ja artikkeleihin, jotka käsitelivät kyseistä ilmiötä. Neuvottelut ovat kaksi vuotta kestävässä ratifiointi- eli hyväksymisvaiheessa, mikä loi omia haasteita sopimuksen vaikutusten arviointiin.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa paneuduttiin integraatioon, integraation eri asteisiin, TTIP:n historiaan, esteisiin, hyötyihin, haittoihin ja sopimuksen mahdollisiin vaikutuksiin Suomen talouteen yritysten näkökulmasta. Opinnäytetyö pohjautui kirjallisuuskatsaukseen sekä yritysten edustajien haastatteluihin. Tällä tavoin tavoitteena oli muodostaa asiasta mahdollisimman hyvä kokonaiskuva. Tutkimuksessa haastateltiin kahden eri yrityksen asiantuntijaa. Haastattelut toteutettiin sähköpostitse.

Tulosten perusteella voitiin päätellä, että sopimuksen syntymistä pidettiin toivottavana, mutta nopeita ratkaisuja sopimuksen etenemisestä epätodennäköisinä. Potentiaaliset hyödyt sopimuksesta liittyivät yritysten vientimahdollisuuksien ja toimintaedellytysten parantamiseen. Suurimmiksi huolenaiheiksi nousivat oikeuspaikkakysymykset, EU:n ja USA:n eriävät käytännöt, kuten ympäristö-, kuluttajansuoja- ja turvallisuuskysymykset.

Avainsanat: TTIP, vapaakauppasopimus, integraatio, kansainvälinen kauppa

Lahti University of Applied Sciences Ltd
Degree Programme in Business Studies
RUHANEN, NANNA-ROOSA: Possible Enforcements of TTIP Agreement
and its Impacts on the Economy of Finnish Companies

Bachelor's Thesis 58 pages, 2 pages of appendices
Autumn 2017
ABSTRACT

The aim of the study was to examine the TTIP agreement (Transatlantic Trade and Investment Partnership) and to consider its possible impact on the economy of Finnish companies. The TTIP Agreement means a Free Trade Agreement that could be formed between Europe and U.S.A. The baseline of this thesis was to clarify the concept of economic integration, the possible enforcement of TTIP agreement and its impacts especially on the economy of Finnish companies. The work is based on literature, research material and articles, that relate to the concerned phenomenon. The agreement negotiation is in a 2-year ratification period and this, in itself, creates its own challenges for evaluating the contracts' possible impacts.

The theoretical part of the thesis focused on the integration and the different parts of integration, TTIP agreement's history, barriers, pros and cons and its possible impact on the Finnish economy from the business side of view. The thesis was based on the literature overview and the interview of company representatives. The aim was to create the best possible picture of the general subject. In the empirical part of the study, two different companies' experts were interviewed. The interviews were executed through email.

Based on the survey results, it can be concluded, that the formation of the contract can be managed as desired. However, quick solutions in the progress of the contract seems unlikely. The potential pros of the contract is based on the improvements of the export possibilities and prerequisites for operations. The biggest concerns included questions of venue and differing conventions between EU and U.S.A concerning, for example, environment-, consumer protection- and safety questions.

Keywords: TTIP, Free Trade Agreement, integration, international trade

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TALOUDELLINEN INTEGRAATIO	5
2.1	Integraation tavoitteet	7
2.2	Integraation eri asteet	11
2.2.1	Monenkeskinen kauppasopimus	12
2.2.2	Vapaakauppasopimus	14
2.2.3	Tulliliitto	21
2.2.4	Yhteismarkkinat	23
2.2.5	Talous- ja rahaliitto	25
3	TTIP JA SEN VAIKUTUKSET EUROOPPAAN JA SUOMEN TALOUTEEN	28
3.1	Taustaa TTIP-sopimukselle	28
3.2	TTIP:n historia	31
3.3	TTIP:n hyödyt ja haitat	35
3.3.1	Haitat	36
3.3.2	Hyödyt	38
3.4	TTIP:n esteet	39
3.5	TTIP ja Suomi	43
4	TUTKIMUS TTIP: N MAHDOLLISISTA VAIKUTUKSISTA SUOMALAISTEN YRITYSTEN TALOUTEEN	48
4.1	Tulokset	50
4.2	Johtopäätökset	54
4.3	Validiteetin ja reliabiliteetin arviointi	55
5	YHTEENVETO	57
	LÄHTEET	2
	LIITTEET	10

1 JOHDANTO

Vapaakauppa ja protektionismi ovat nousseet julkiseen keskusteluun entistä vahvemmin Donald Trumpin noustua USA:n presidentiksi. Tämän opinnäytetyön taustalla ovat vapaankaupan mahdollisuudet ja TTIP-vapaakauppasopimus eli Transatlanttinen kauppa- ja investointikumppanuus (jatkossa TTIP).

Aiheesta tekee kiinnostavan sen ajankohtaisuus sekä varsin vähäinen tietämys mahdollisen sopimuksen mahdollisista vaikutuksista Suomen ja suomalaisten yritysten talouteen. Opinnäytetyön aihe on rajattu TTIP:n täytäntöönpanon mahdollisuuksiin ja sen vaikutuksiin suomalaisten yritysten talouteen, millä on luonnollisesti vaikutusta välillisesti myös Suomen talouteen. Tämän vaikutusketjun tarkastelu on rajattu aiheen käsittelyn ulkopuolelle.

TTIP-sopimuksella tarkoitetaan kansainvälistä sopimusta, jonka tarkoituksena on yhdistää kauppaa sekä vähentää tullien rajoituksia Euroopan ja USA:n välillä. Näin sopimuksen solmineet valtiot voivat sopia yhdessä keskinäisen kaupan ehdoista ja rajoittavista tekijöistä. Sopimuksella pyritään säätelemään ja vähentämään kaupan rajoituksia ilman sen kokonaisvaltaista vapauttamista. Sopimuksen voimaantulo ei ole kuitenkaan vielä taattu vaan se on kaksi vuotta kestävässä ratifiointivaiheessa. (Vuoripuro, 2016.) Toteutuessaan sopimus sisältäisi neljä kokonaisuutta: markkinoille pääsyn, sääntelykysymykset ja tullien ulkopuoliset esteet sekä globaalit säännöt. (European Comission, 2017.)

Kauppa ei ole kuitenkaan täysin vapaata nimestään huolimatta. Vapaallakaupalla tarkoitetaan pääpiirteisesti, että kauppaan yleisesti sisällytetyt tullit eli tuontitavaroihin liitetyt verot jäsenmaiden välillä on laskettu tai lakkautettu. Jokainen jäsenmaa säilyttää kuitenkin oman tullimaksunsa ja käyttää sitä asioidessaan kolmansien maiden tai jäsenettömän alueen kanssa. Tärkeimpänä tavoitteena vapaakaupassa on

kehittyä suotuisasti taloudellisessa mittakaavassa ja parantaa taloudellista tehokkuutta. (Browen, Hollander ja Viaene 2012, 136.)

Tämänkaltaisia vapaakaupan sopimuksia on muodostettu aikaisemminkin muun muassa USA:n, Meksikon ja Kanada välille (NAFTA). Vuonna 1994 Pohjoisen Amerikan vapaakauppasopimus astui voimaan. Tämän sopimuksen täytäntöönpano mahdollisti vahvan taloudellisen kasvun luoden yhden maailman laajimmista vapaakauppa-alueista. (NAFTANOW.ORG 2013.)

Toisena esimerkkinä sopimuksesta toimii EFTA eli Euroopan vapaakauppajärjestö, joka on valtioiden välillä käytävää vapaakauppaa edistävä kansainvälinen järjestö, johon kuuluvat nykyisin vain Norja, Islanti, Sveitsi ja Liechtenstein. EFTA ja Euroopan unioni muodostavat yhdessä Euroopan talousalueen. EFTA perustettiin vuonna 1960. Järjestön tarkoituksena oli saavuttaa vapaakaupan kautta kasvua ja taloudellista menestystä jäsenvaltioiden välille luomalla lähempää taloudellista yhteistyötä Länsi-Euroopan maiden kanssa. EFTA maiden päätavoitteena pidettiin myötävaikutusta kaupan globaaliin kasvuun.

TTIP-sopimus on ollut suunnitteilla vuodesta 2013 lähtien ja siihen kohdistuvat neuvottelut pyrittiin saamaan päätökseen jo ennen vuoden 2016 loppua. Tästä tavoitteesta jouduttiin kuitenkin luopumaan, koska sopua sopimuksen täytäntöönpanosta ei ole vielä syntynyt. Sopimusta vastaan ja sen puolesta on järjestetty paljon mielenosoituksia ympäri maailmaa. Iloa ja kannatusta sopimusta kohtaan on herättänyt sen mahdolliset vaikutuksen Euroopan talouteen.

UNCTAD:in eli Yhdistyneiden kansakuntien kauppaja kehityskonferenssin mukaan Suomi kuuluu maihin, jotka hyötyisivät merkittävästi ulkomaalaisista investoinneista, mutta jossa ulkomaalaisten investointien määrä on tällä hetkellä vähäinen.

Moni suomalaisista suuryrityksistä on siirtänyt toimintansa ulkomaille kasvaessaan kansainväliseksi suuryritykseksi. Yrityksen toiminnan kasvaessa vain suhteellisen pieni osa toiminnasta jää Suomeen.

Suomi toivoo TTIP-neuvottelujen jatkuvan. Suomi pyrkii yhä tavoittelemaan tasapainoista ja kunnianhimoista sopimusta Yhdysvaltojen kanssa, koska Yhdysvallat ovat yksi Suomen tärkeimmistä vientimaista Euroopan ulkopuolella. Neuvotteluissa pisimmälle on päästy suomalaisyrityksien edun kannalta, pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskevan luvun, tullaus- ja kauppamenettelyjen sekä kilpailupolitiikan osalta. (Ulkoasiainministeriö 2017 c; Verkkouutiset.fi 2014).

Tutkimusongelmana oli selvittää, mitä vaikutuksia mahdollisesti toteutuvalla TTIP-sopimuksella olisi suomalaisiin yrityksiin ja Suomen talouteen. Sopimus on keskellä kaksi vuotta kestävästä ratifiointivaihetta ja sopimuksen syntyä on mutkistanut Donald Trumpin valinta uudeksi Yhdysvaltojen presidentiksi.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on:

Millaisia vaikutuksia mahdollisella TTIP-sopimuksella olisi Suomen ja suomalaisten yritysten talouteen?

Alatutkimuskysymykset ovat:

Miten sopimuksen vaikutuksia on arvioitu eri lähteiden perusteella?

Mitä mieltä yritysten edustajat ovat sopimuksen vaikutuksista ja tulevaisuudesta?

Työn teoreettinen viitekehys käsittää integraation, TTIP-sopimuksen, sopimuksen esteet, mahdolliset vaikutukset, hyödyt ja haitat. Näitä käsitellään teoriaosuudessa eri lähteiden avulla. Opinnäytetyön tutkimus TTIP:n tulevaisuudennäkymistä ja vaikutuksista Suomen ja suomalaisten yritysten talouteen perustuu kirjallisuuskatsaukseen sekä sähköpostitse lähetettyyn kyselyyn. Kyselyn avulla selvitetään yrityksen näkökulmasta

sopimuksen mahdollisia hyötyjä, haittoja, esteitä ja tulevaisuudennäkymiä. Aihetta ei ole aiemmin käsitelty vastaavasti opinnäytetyössä. Tutkimus ei anna täysin luotettavaa käsitystä eri yritysten TTIP tietämyksestä, sen mahdollisesta toteutumisesta ja vaikutuksesta suomalaisiin yrityksiin. Tämä johtuu vähäisestä vastaajamäärästä.

2 TALOUDELLINEN INTEGRAATIO

Luvussa kaksi keskitytään integraatioon. Tässä luvussa käydään läpi taloudellisen integraation sisältöä. Luvun tarkoituksena on käydä läpi taloudellisen integraation perusajatus, integraation tavoitteet ja sen eri asteet. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään integraation tavoitteita ja hyötyjä yhteiskunnan toimijoiden näkökulmasta. Toisessa alaluvussa käydään läpi integraation eri asteita ja esimerkkejä lyhyellä mittakaavalla. Tekstin tueksi alalukuihin liitetään aiheeseen sopivia kaavioita ja kuvioita.

Gloabalisaatio ja globaalisaation eri trendit pienentävät päivä päivältä alueiden etäisyyksiä ympäri maailman mahdollistaen maiden yhdistymisen markkinoiden, kaupan, informaation ja sijoitusten kautta. Näitä prosesseja on edesauttanut tieto- ja tavaravirtojen liittyvän teknologia kehitys. Tämän seurauksena monet maat hakevatkin integraation kautta keinoja siirtyä sopiville markkina alueille. (Lakshmanan et.al. 2001, 1-6.)

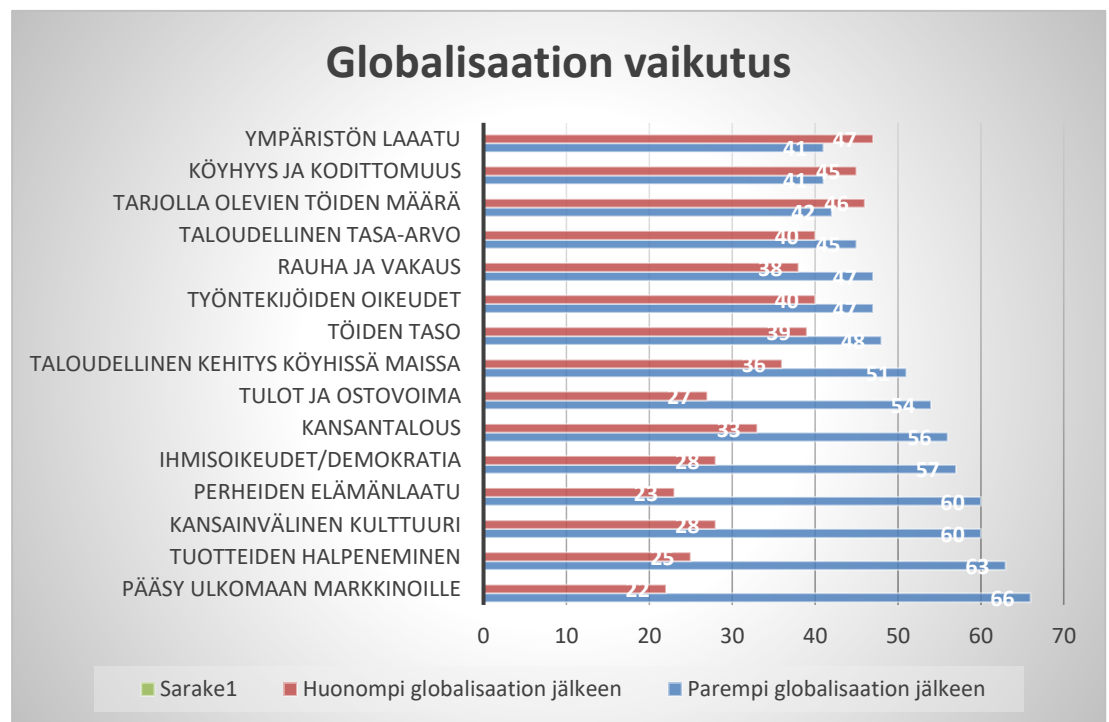
Taloudellinen integraatio on eri alueiden välille muodostettu taloudellinen sopimus, joka on solmittu vähentämään tai kokonaan poistamaan kaupankäynnin esteitä sekä koordinoimaan eli yhteensovittamaan rahankulutukseen liittyviä sääntöjä. Kuten Tiilikainen ja Palosaari toteavat: Integraation tukeminen on vankoin ja tieteellisin välinein perusteltua. Integraatioteorian avulla voidaan etsiä vastauksia moniin syvällisempiin kysymyksiin, jotka piilevät eurooppalaisen politiikan arkipäivän taustalla. Integraatioteoria tarjoaa monia erilaisia näkemyksiä esimerkiksi integraation päämääristä, vaikutuksista tai syistä. (Tiilikainen & Palosaari 2007, 5-6.)

Taloudellisella integraatiolla on monia potentiaalisia hyötyjä ja haittoja. Taloudellisen integraation hyödyt jakautuvat kolmeen eri ryhmään: kaupankäynnin hyötyihin, työllisyyteen ja poliittiseen yhteistyöhön. (Forbes 2015.) Tarkemmin sanottuna taloudellinen integraatio johtaa kaupankäyntikulujen laskuun, tuotteiden parempaan saatavuuteen, tuote- ja palveluvalikoimaan. Taloudellisella integraatiolla on myös haittapuolia.

Monet haittapuolet liittyvät kaupankäynnin kiertoteihin sekä ei-toivottuihin vaikutuksiin kansainväliseen yksilönvapauteen. Esimerkiksi kaupankäyntiä säätelevä liitto voi evätä kaupankäynnin jäsenistöön kuulumattomilta, jos se on taloudellisesti kannattavampaa liiton jäsenille. Sopimuksen toteutuessa maiden välinen kaupankäynti kasvaa kokonaisvaltaisesti niin kuluttajien, kuin valmistajienkin osalta. (Browen, Hollander ja Viaene 2012, 2-3.)

Mitä enemmän talousalueet päättävät integroitua sitä vähemmän kaupallisia esteitä tulee olemaan niiden alueiden välillä. Seuraavan luvun tarkoituksena on käydä lyhyesti läpi integraation eri tasot, joihin kuuluvat;

- Monenkeskinen kauppasopimus
- Vapaakauppa-alue
- Tulliliitto
- Yhteismarkkina
- Talous- ja Rahaliitto

KUVIO 1. Globalisaation vaikutus (GlobeScan 2002).

Vaikka suuri määrä ihmisiä ympäri maailman on huolissaan integraation ja globalisaation vaikutuksista on niillä silti suuri positiivinen vaikutus monella osa-alueella. Kuten edellä olevasta kuviosta (KUVIO 1.) nähdään, suurimmat vaikutukset näkyvät ulkomaan yhteismarkkinoille pääsemisenä, tuotteiden hintojen laskuna, kansainvälisenä yhtenäisenä kulttuurina, perheiden elämänlaadussa, yhteisen talouden kokonaisuutena, taloudellisena kehityksenä köyhissä maissa, töiden laadussa, työntekijöiden oikeuksina sekä tulojen ja ostovoiman kasvuna. (Forbes 2011.)

Integraation edut liittyvät markkinoille syntyviin mahdollisuuksiin ja sekä markkinoiden tehokkuuteen. Yritykset pystyvät kommunikoimaan tehokkaasti kumppaneiden, toimittajien, asiakkaiden kanssa onnistuen samalla parantamaan tuotteitaan, inventaariotaan ja jakeluverkkoaan yhteisten markkinoiden kautta. Paikalliset tuottajat voivat myydä tuotteitaan kaukomarkkinoilla yhtä vaivattomasti ja nopeasti, kuin kotimarkkinoillaankin. Esimerkiksi Sony elektroniikkayritys voi myydä tuottamiaan TVitä ja pelikonsoleita yhtä vaivattomasti niin New Yorkissa kuin Hong Kongissakin. (Forbes 2015.)

2.1 Integraation tavoitteet

Vapaakauppasopimuksia on muodostettu jo ennen TTIP-sopimusta maiden ja valtioiden välille. Tällainen sopimus kartoittaa yleisesti ihmisten ja yritysten oikeutta käydä kauppaa keskenään vapaasti myös rajojen yli. Tämä tarkoittaa taas sitä, että maiden välisiä rajoituksia pienennetään helpottamaan vapaata kaupankäyntiä. Esimerkkinä tällaisesta toimivat tullien ja tuontirajoitusten puuttuminen kahden tai useamman valtion välillä. Vapaakauppasopimuksilla pyritään yleensä myös yhtenäistämään tai kokonaan poistamaan markkinoita sääteleviä säännöstöjä.

Vapaakauppasopimuksia muodostetaan muun muassa seuraavista syistä:

- Helpottamaan kaupankäyntiä valtioiden välillä
- Poistamaan liikoja rajoituksia
- Vähentämään työttömyyttä
- Poliittisten hyötyjen toivossa
- Parantamaan taloutta, pienten ja keskisuurten yritysten asemaa

Vapaakauppa-alueita ja sopimuksia on maailmassa useita. Suurimman talousalueen muodostaa tällä hetkellä EU. Muita vapaakauppa-alueita, jotka ovat muodostuneet kyseisestä sopimuksesta ovat; Pohjois-Amerikan NAFTA ja Aasiassa AFTA. Maailman kauppajärjestö WTO on maailmanlaajuinen järjestö, jonka tehtävä on kaupan esteiden keskinäinen vapauttaminen.

EU on yksi maailman suurimmista ja yhtenäisimmistä talousalueista. Euroopan unioniin kuuluvien maiden välinen kauppa on vapaata, mutta sitä rajoitetaan ja säädellään yhteisillä laissa määritetyillä EU-direktiiveillä. Taloudelliselta kannalta EU:n tavoitteena integraatiossa on kansalaisten hyvinvoinnin lisääminen poistamalla palvelujen, tavaroiden ja pääoman liikkuvuuden esteet jäsenmaiden väliltä. Integraation tavoitteena toimi yhteisten markkinoiden luominen, yhteisölle yhteinen ajattelutapa ja yhteinen rahoitus.

Vapaakauppasopimusten etuina on mainittu seuraavat:

- Yhteinen hyvä ja taloudellinen hyöty
- Kaupankäynnin hyöty
- Työllisyys
- Vahva poliittinen yhteistyö

Tarkemmin määriteltynä integraatio johtaa parhaimmassa tapauksessa kaupankäyntikulujen laskuun, tuotteiden parempaan saatavuuteen, laadukkaampaan ja laajempaan tuote- ja palveluvalikoimaan. Integraatio pyrkii nostamaan kuluttajien ostovoimaa ja laskemaan alueiden välistä

tiukkaa kilpailua kauppamarkkinoilla. Markkinoiden laajetessa työllisyyden odotetaan paranevan. Tilanteen paraneminen johtuu yhteisten resurssien, kuten yhteisten investointien ja teknologian yhdistymisestä. Poliittinen yhteistyö voi parantaa taloudellisia siteitä, joka auttaa muun muassa konfliktien rauhanomaisessa selvittämisessä. (Forbes 2015.)

Taloudellisen integraation tarkoitus on supistaa kustannuksia niin kuluttajille, kuin valmistajillekin ja kasvattaa kaupankäyntiä maiden välillä, jotka ottavat osaa sopimukseen. Kuluttajat pääsevät myös käsiksi uusiin tuotteisiin ja brändeihin ilman turhia toimituskuluja tai tulleja. Ulkomailta tilattujen tuotteiden ja palveluiden välitys internetin kautta helpottuisi huomattavasti mikä aiheuttaisi palveluiden käytössä huiman kasvun. Kuluttajien oikeudet ja turvallisuus turvataan myös sopimuksessa. Sopimus takaisi myös mahdollisesti lisää uusia työpaikkoja kuluttajille. (Browen, Hollander ja Viaene 2-5, 11.)

Yrityksille sopimus toisi lisää mahdollisuuksia innovaatioihin, kasvumahdollisuuden, mahdollisuuden kansainvälistää oman yrityksen toimintaa, vapaankaupan ilman ylimääräisiä kuluja ja rajoituksia sekä joustavat työmarkkinat. Etuihin kuuluisivat kevennetyt lupamenettelyt sekä keveämpi sääntely tutkimus- ja koulutuspanoksista huolehtiminen. Koko hyvinvointimme yhteisenä perustana toimii laaja yhteisymmärrys yrittäjyyden ja omistajuuden merkityksestä.

Vapaakauppa mahdollistaisi myös tuotteiden ja palveluiden yhdenkertaisen sertifiointin. Yritysten ei tarvitsisi enää käyttää turhaan rahaa tai aikaa kahdenkertaisiin sertifiointeihin. Sertifioinneilla viitataan markkinoilla olevien tuotteiden laadunvarmistukseen. Sertifioineilla varmistetaan, että organisaation laadunhallinta vastaa vaadittuja standardivaatimuksia. Sopimuksen täytäntöönpano turvaisi myös yritysten asemaa toisen valtion maaperällä. (Ulkoasiainministeriö 2017 a.)

Tämänhetkisen neuvottelutilanteen mukaan vapaakauppasopimuksella pyritään myöntämään parempi vastavuoroinen pääsy julkisten hankintojen markkinoille kaikilla hallinnon tasoilla. Näihin tasoihin kuuluvat:

- Valtakunnallinen taso
- Alueellinen taso
- Paikallinentaso
- Julkisten palvelujen ala

Näillä aloilla toimivien yritysten toiminta pyritään kattamaan julkisen sektorin muuttamisella. Julkista sektoria ei haluta kuitenkaan purkaa kokonaan. Neuvotteluissa käydyn keskustelun mukaan kaikkia julkisia palveluja, kuten terveydenhuolto- ja koulutuspalveluja tuottavia tahoja tulisi kohdella valtion omistamina yrityksinä. Näin ollen terveys- ja koulutuspalveluja kohdeltaisiin samalla tavalla kuin maan muitakin yrityksiä. Tämä helpottaisi yhteisten sääntöjen muodostamisen sopimuksen toteutuessa. Näin saataisiin turvattua julkisten palvelujen asema ilman julkisen sektorin täydellistä purkua. Menettelytapa helpottaisi myös valtion aseman määrittelyä ja rajoittamista kyseisissä tapauksissa. Tämä tarkoittaa sitä, että julkisen yrityksen siirtyessä yksityiseksi palveluntarjoajaksi se ei pystyisi taas halutessaan muuttua julkiseksi palveluksi. Esimerkkinä tästä toimii terveydenhuoltopalveluiden siirtyminen yksityiseksi palveluksi.

Rajoittaminen tässä tapauksessa viittaa siihen, että kyseinen terveydenhoitopalvelu ei pystyisi halutessaan muuttamaan toimintaansa ja rakennettaan julkiseksi palveluksi vaan pysyisi yksityisenä palveluna mikä helpottaisi toiminnan lopullista määrittelyä. Toteutuessaan sopimus mahdollistaisi myös julkisten sektorien yrityksille mahdollisuuden kasvaa. (Sosiaalihuoltolaki 2014.)

Vientituotantoon sopimus vaikuttaisi viennin huomattavana kasvuna. Tuotteiden ja palveluiden vienti helpottuisi huomattavasti, kun viennin kustannuksista poistettaisiin ylimääräiset tullimaksut ja vientiä rajoittavat säännökset. Tuoteviennin muuttuessa vapaampaan muotoon se

kasvattaisi helposti tuotteiden kappalevientiä ja aiemmin hintavina pidettyjen vientituotteiden liikkuvuutta. Tuotteiden kappaleviennin kasvu perustuu tullimaksujen poistamiseen. Yhdysvalloista Suomeen tilatessa tullimaksu alkaa kertyä yli 21 euron ostoksista, joten kappalemäärät ja tuotteen hinta määrittävät kuluttajien ostokäyttäytymistä ja näin ollen vientiä. (Reimavuo 2001 7-9.)

2.2 Integraation eri asteet

Integraatiolle on määritelty kuusi tärkeintä astetta, jotka ovat monenkeskinen kauppasopimus, vapaakauppa-alue, tulliliitto, yhteismarkkina, talous- ja rahaliitto. Jokainen näistä on lajiteltavissa matalaan ja korkeaan integraatioasteeseen, joka on suhteellinen saavuttamisen hankaluuteen. Asteikko kulkee yleisesti asteikolla yhdestä viiteen. (Hofstra University 1998-2017.)

KUVIO 2. Integraation asteet (Hofstra University 1998-2017).

Oheisessa integraation asteita kuvaavassa kuviossa (KUVIO 2) on esitetty integraation eri asteet asteittain suhteessa niiden toteutukseen. Asteikko toimii matalasta korkeaan, jossa numero yksi kuvaa matalaa tasoa ja numero viisi korkeaa tasoa. Näin ollen kaavion mukaan monenkeskeistä kauppasopimusta pidetään toteutukseltaan helpoimpana, kun taas talous- ja rahaliiton saavuttamista pidetään vaikeimpana toteuttaa.

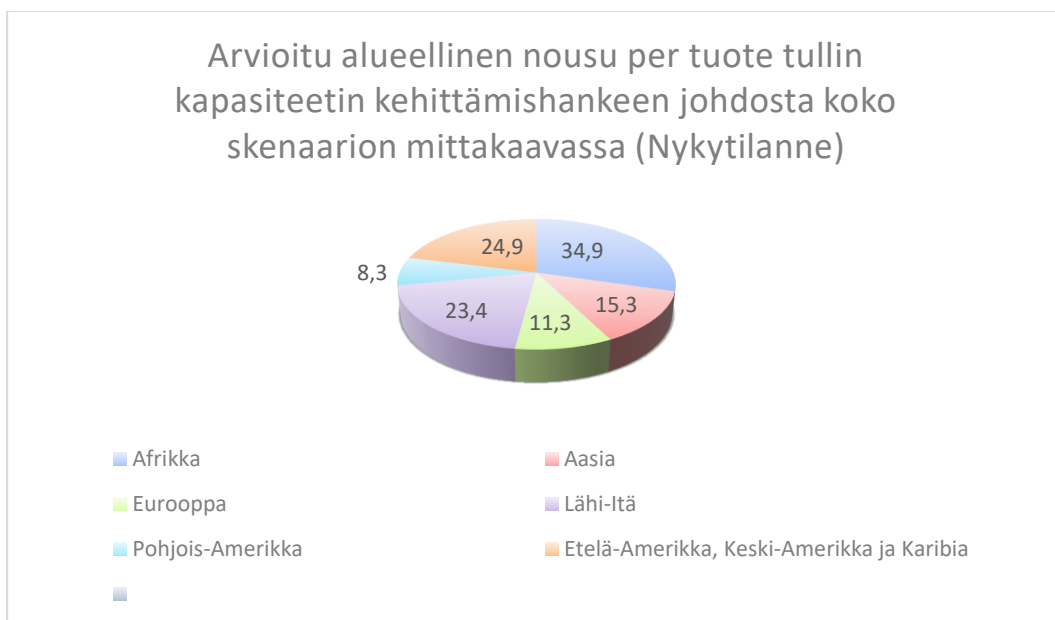
2.2.1 Monenkeskinen kauppasopimus

Tullien kapasiteetin kehittämishanke on ensimmäinen monenkeskinen kauppasopimus sitten WTO:n perustamisen. Tästä sovittiin WTO:n ministerikokouksessa vuonna 2013. Hankkeen keskeinen tavoite on parantaa Eteläisen ja Itä-Afrikan maiden osallistumista kansainväliseen kauppaan. Tämä pyritään toteuttamaan tukemalla alueen maita WTO:n kaupan menettelyiden helpottamiseen pyrkivän TFA-sopimuksen täytäntöönpanolla. Tähän tavoiteltuun tilaan pyritään vahventamalla Eteläisen ja Itä-Afrikan alueen tullien tietotaitoa sekä edistämällä organisaatiouudistuksia. Myös toimintatapojen kehittäminen auttaa hankkeen tukemisessa. Alueellista kapasiteettia pyritään vahvistamaan tukemalla alueellisten koulutuskeskusten toimintaa.

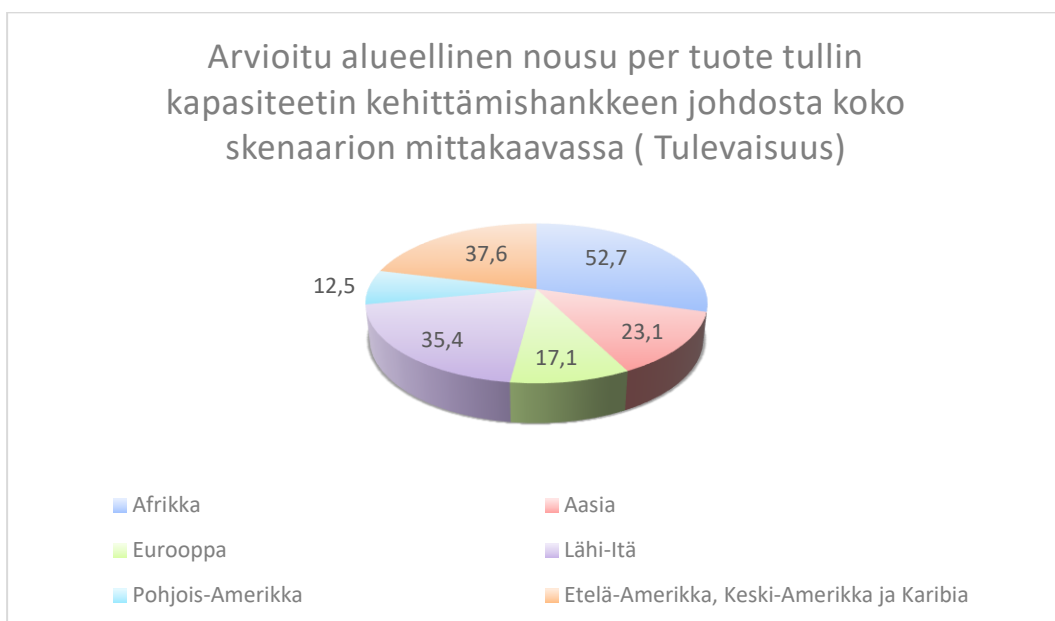
WTO on arvioinut sopimuksen laskevan toimeenpanotilanteessa kaupan kustannuksia Afrikassa noin 16.5 %. Hyötyjien joukkoon laskettaisiin etenkin köyhien maiden pienet ja keskisuuret yritykset. Pienet ja keskisuuret yritykset pääsisivät mahdollisesti kasvattamaan toimintaansa kulujen pienennettyä. Sopimus nostaisi myös huomattavasti alueiden tuotteiden kysyntää ja kasvattaisi tavara vientiä. OECD:n mukaan sopimus vähentäisi täysimääräisenä yritysten kauppakustannuksia keskimäärin 12–17 prosenttia. Tämä taas merkitsisi globaalisti 480–680 miljardin dollarin säästöjä vain yhdessä kuukaudessa. Noin 7 prosenttia kaupan arvosta hukkuu kuitenkin maailmanlaajuisesti ainostaan paperitöihin. Sopimuksen toimeenpaneminen voisi kasvattaa maailmantaloutta jopa puolella prosentilla ja vientiä n. 2,7 prosentilla vuodessa. (Yrittäjät.fi 2017; Verkkouutiset.fi 2017).

Hanke aiotaan toteuttaa Maailman tullijärjestön WCO:n hankkeena. WCO on hallitusten välillä toimiva monenkeskinen järjestö. Hankkeen ohjausryhmässä toimii muun muassa Ulkoasiainministeriön, Suomen tullin, WCO:n sekä alueen maiden tulliviranomaisia. Hanke tullaan toteuttamaan WCO:n Afrikan aluetoimistosta käsin. Ministeriö aikoo rahoittaa hanketta useammalla miljoonalla eurolla vuosina 2016-2018. Toimialoina toimivat:

Kauppolitiikka ja -hallinto 30%,
 Kaupan esteiden poistaminen 50%,
 Kauppolitiikka ja -hallinto 20%. (Ulkoasiainministeriö 2016 a.)

KUVIO 3. Arvioitu alueellinen nousu per tuote tullin kehittämishankkeen johdosta, Nykytilanne (World Trade Organization 2015.)

KUVIO 4. Arvioitu alueellinen nousu per tuote tullin kapasiteetin kehittämishankkeen johdosta, Tulevaisuus (World Trade Organization 2015.)

Kuten oheisissa kuvioissa 3-4 on osoitettu, sopimuksen arvioidaan kasvattavan alueellista vientiä per tuote muun muassa Afrikassa, Lähi-Idässä, Etelä-Amerikassa, Keski-Amerikassa, Karibiassa, Aasiassa, Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Suurinta kasvua odotetaan kuitenkin Afrikkaan, Lähi-Itään, Etelä-Amerikkaan, Keski-Amerikkaan ja Karibialle. Tullin kapasiteetin kehittämishankkeen odotetaan kasvattavan tuotteiden liikkuvuutta, alueiden taloudellista tilannetta ja kaupankäynnin sujuvuutta. Ennusteen mukaan Afrikan nousun odotetaan olevan jopa 17,8%, kun taas Aasiassa osoitetaan nousua tapahtuvan 7,8%. Tutkimuksen mukaan Euroopan taloudellisen kasvun odotetaan sopimuksen myötä olevan hidasta 5,8% nousulla. Lähi-Idän kasvun odotetaan kohoavan 12%, kun taas Pohjois-Amerikan kasvun odotetaan jäävän 4,2%. Etelä-Amerikan, Keski-Amerikan ja Karibian taloudellisen kasvun odotetaan nousevan 12,7%.

Kuvio 3 mittaa nykypäivän tilannetta ja kertoo miltä tullikapasiteetin kehittämishankkeen täytäntöönpano näyttäisi hankkeen alussa, kun taas kuvio 4 kertoo hankkeen täytäntöönpanon jälkeisistä tulevaisuuden näkymistä. Kuvioiden välinen ero ja tulevaisuudennäkymät perustuvat nykytilanteeseen ja aiemman kasvun mittaamiseen.

2.2.2 Vapaakauppasopimus

NAFTA

Aiempiin EU:n ulkopuolella muodostettuihin vapaakauppasopimuksiin kuuluu Pohjoisen Amerikan Vapaakauppasopimus USA:n, Kanadan ja Meksikon välillä. Vuonna 1994 Pohjoisen Amerikan Vapaakauppasopimus eli NAFTA astui voimaan, luoden yhden maailman laajimmista vapaakauppa-alueista ja luomalla perustan vahvalle taloudelliselle kasvuille. NAFTA:lla ollaan nähty olevan niin negatiivisia,

kuin positiivisiakin vaikutuksia sen jäsenmaiden talouteen. Sopimus loi myös pohjan tuoda lisää vaurautta Kanadaan, USA:an ja Meksikoon. Siitä asti NAFTA on demostroinut, kuinka vapaakauppa kasvattaa hyvinvointia ja kilpailukykyä, luomalla aitoja hyötyjä viljelijöille, perheille, valmistajille, työntekijöille ja kuluttajille. NAFTA on poistanut järjestelmällisesti suurimman osan tullimaksuista ja tullimaksuttomista esteistä kaupan ja investoinnin edestä maiden väliltä. Vakiinnuttamalla vahvan ja luotettavan kehyksen investoinneille, NAFTA on myös auttanut luomaan ympäristön luotettavalle ja vakaalle pitkän aikavälin sijoitukselle. NAFTA on jatkoa edeltävästä Kanadan ja USA:n välisestä vapaakauppasopimuksesta. (NAFTANOW 2013.)

Luettelo	Hyvät puolet	Huonoja puolia	Kannattiko?
Kaupankäynti	Nousi		Kyllä
Työpaikat, Palkat	Sopimus loi 5 miljoonaa amerikkalaista työpaikkaa, Palkat nousivat	682,900 ameikkalaista teollisuuden työpaikkaa menetettiin muutamissa valtioissa, Osassa tehtaissa palkat alenivat	Kyllä, Kyllä
Tuotteiden hinnan lasku; Öljy	USA:lle hinnat laskivat, USA:ssa myös ruuan hinta laski	Elvytti Meksikon taloutta	Kyllä
Palvelut	USA vienti rahoitus ja terveys palveluissa kasvoi		Kyllä
Ulkopuoliset sijoitukset	Kasvoi		Kyllä
Valtion kulut	Vähentyneet maksut, Tarjouskilpailun tuloksena		Kyllä

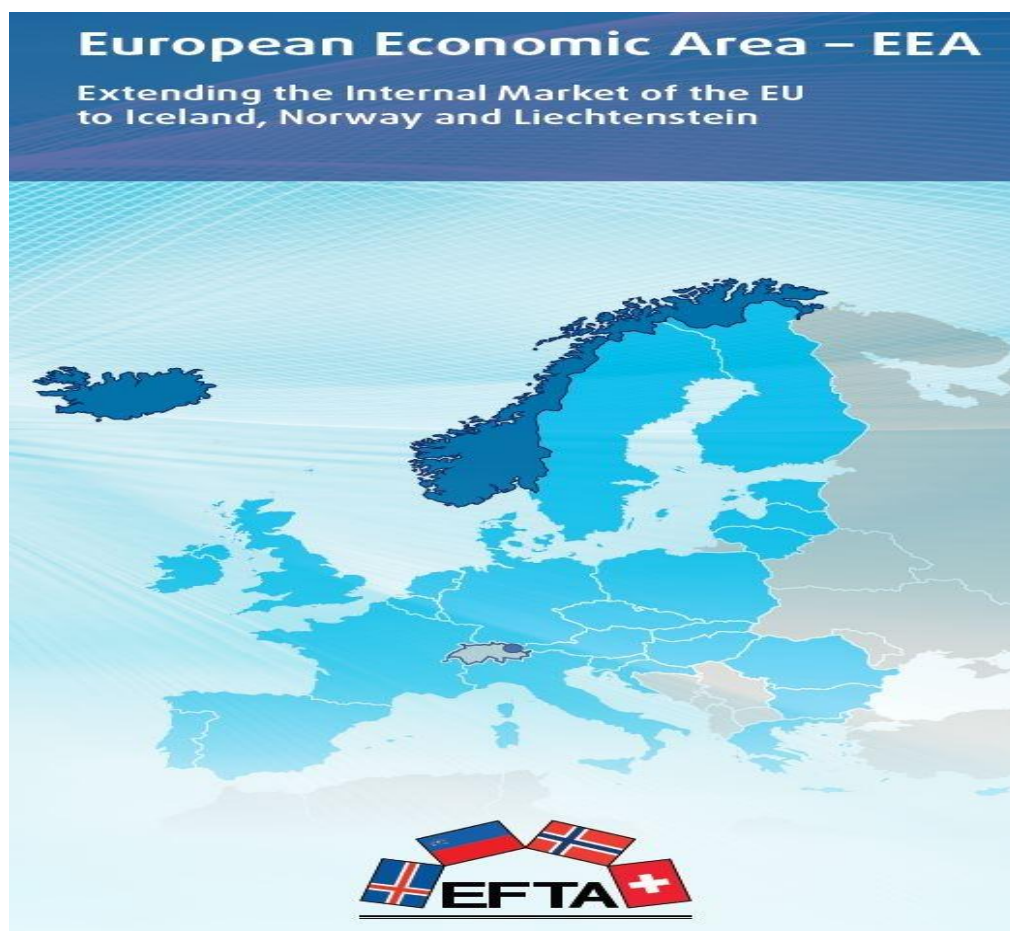
TAULUKKO 1. NAFTA:n hyödyt, mahdolliset haitat ja kannattavuus. (The Balance 2017.)

Taulukko yksi kuvaa NAFTA-vapaakauppasopimuksen positiivisia vaikutuksia:

- 1) Tärkeimpinä sopimuksen tuomina parannuksina on pidetty kaupankäynnin nelikertaistumista alueiden välillä. Kaupankäynti helpottui ja vapautui tullien poistamisen myötä. Kaupan uskotaan nousseen 1,14 triljoonalla dollarilla vuonna 2015.
- 2) NAFTA loi työpaikkoja. Viennin kasvaminen johti jopa 5 miljoonaan uuden työpaikan luomiseen USA:ssa. Teollisuusvalmistajat loivat ensimmäisen neljän vuoden aikana sopimuksen täytäntöönpanosta yhteensä 800,000 työpaikkaa.
- 3) Sopimus laski myös hintoja. USA:n meksikolaisen öljyn tuonnin hinta laski huomattavasti verrattuna aikaan ennen sopimusta. Tämä taas vähensi USA:n riippuvuutta Lähi-Idän öljyvarantoihin. Myös ruokaa pystytään tuomaan pienmillä kustannuksilla.
- 4) Talouden tuotanto kauppa-alueilla kasvoi. Sopimus kasvatti USA:n taloutta puolella prosentilla vuotta kohden. Nämä kolme aluetta hyötyivät suuresti myös viennin kasvusta. Vientituotteiden kasvu nousi varsinkin maatalouden, autoteollisuuden ja palveluiden, kuten terveydenhoidon ja rahoituspalveluiden saralla.
- 5) Ulkomaalaisten sijoitusten määrä kolminkertaistui. USA: laiset yritykset sijoittivat 452 biljoonaa dollaria Meksikoon ja Kanadaan, kun taas näiden alueiden yritykset taas investoivat 240,2 biljoonaa dollaria Amerikkaan. Ulkomaalaisten sijoitusten määrä ei myöskään aiheuttanut haittapuolia.
- 6) NAFTA alensi myös valtion kulutusta/kuluja. Tämä johtui siitä, että jokaisen maan valtion sopimukset tulivat tavarantoimittajienn saataville. Tämä kasvatti kilpailua ja pienensi mahdollisia kuluja. (The Balance 2017.)

EFTA

EFTA eli Euroopan vapaakauppajärjestö (European Free Trade Association) on valtioiden välillä käytävää vapaakauppaa edistävä kansainvälinen järjestö, johon kuuluvat nykyisin vain Norja, Islanti, Sveitsi ja Liechtenstein. EFTA ja Euroopan unioni muodostavat yhdessä Euroopan talousalueen (ETA). Tähän talousalueeseen ei kuitenkaan kuulu Sveitsi (KUVA 1). EFTA perustettiin vuonna 1960. Yhdistyksen tarkoituksena oli saavuttaa vapaakaupan kautta kasvua ja menestystä jäsenvaltioiden välille luoden tiiviimmän taloudellisen yhteistyön Länsi-Euroopan maiden välille. EFTA maiden tavoitteena pidettiin vaikutusta kaupan globaaliin kasvuun. Näihin tavoitteisiin pohjautuen EFTA pyrkii vielä tänäpäivänä ylläpitämään ETA- sopimuksen hallintoa ja EFTA:n vapaan kaupan sopimuksia. ETA:lla viitataan Euroopan talousalueen sopimukseen. (Eurooppatiedotus 5/2/2016.)

KUVA 1. Euroopan vapaakauppajärjestön jäsenet (The European Free Trade Association 2017.)

Sopimus on vastuussa muun muassa EFTA-sopimuksesta, joka muodostaa lakipohjan organisaatiolle ja säätelee vapaankaupan suhteita sopimukseen kuuluvien valtioiden välillä. Sopimus säätelee myös EFTA:n maailmanlaajuisen vapaankaupan, kumppanuuksien verkostoa ja Euroopan talousaluetta (ETA). Tämä mahdollistaa kolmen jäsenvaltion, kuten Islannin, Norjan ja Liechesteinin osallistumisen EU:n sisämarkkinoihin. (Eurooppatiedotus 5/2/2016.)

EFTA:sta on paljon hyötyä Euroopalle kuten itse järjestöllekin. ETA-maat maksavat erikseen osallistumisestaan EU-ohjelmiin. Esimerkkinä tästä toimivat Erasmus-opiskelijavaihto ja erilaiset tutkimusohjelmat.

Osallistuminen EU-ohjelmiin tukee myös omien rahoitusmekanismien eli ETA- ja Norja- tukien kautta taloudellisten ja sosiaalisten elintasoerojen kaventamista Euroopassa. Vuosina 2009 - 2014 tuki oli yhteensä 1,79 miljardia euroa, ja siitä hyötyi yhteensä 16 EU-maata. (The European Free Trade Association 2017.)

EU:n ja EFTA-maiden suhde on ollut hyvin menestyksekkäs ja tästä johtuen EFTA-maat ovat EU:n kolmanneksi tärkeimpiä kauppakumppaneita Yhdysvaltojen ja Kiinan jälkeen. Palvelukaupan puolella EFTA-maiden sija tärkeänä kauppakumppanina on ollut jopa toisena. Matkailu alueiden välillä on hyvin vilkasta.

Suomen näkökulmasta ETA-ratkaisulla on erityinen arvo kytkiessään EU:n ulkopuoliset pohjoismaat, kuten Norjan ja Islannin, osaksi säännöllistä poliittista keskustelua EU-tasolla ja osaksi sisämarkkinoita. Tämä taas täydentää pohjoismaiden alueilla tapahtuvaa yhteistyötä, jossa EU-asiat ovat jatkuvasti yhä merkittävämmässä roolissa. Tulevaisuuden tavoitteina pidetään käytännön yhteistyötä erityisesti lainsäädännön toimeenpanoon liittyen sekä vahvistamaan pohjoismaisittain tärkeitä teemoja, kuten avoimuutta ja hyvän hallinnon näkyvyyttä EU-Tasolla. (Nymann-Lindegren 2016.)

Vapaakauppa tarkoittaa, että kauppaan yleisesti sisällytetyt tullit eli tuontitavaroihin liitetyn verot jäsenmaiden välillä on laskettu tai lakkautettu. Jokainen jäsenmaa säilyttää kuitenkin oman tullimaksunsa ja käyttää sitä asioidessaan kolmansien maiden tai jäsenettömän alueen kanssa. Yleinen tavoite vapaassakaupassa on kehittyä taloudellisessa mittakaavassa ja parantaa taloudellista tehokkuutta. Vapaakauppa tarjoaa myös kuluttajille matalampia hintoja, viennin kasvun, tuotteiden laajemman valikoiman ja paremman saatavuuden. (Browen, Hollander ja Viaene 2012, 136.)

Sopimus tarjoaa jäsenmaille monia taloudellisia hyötyjä. Näihin hyötyihin kuuluvat muun muassa:

- Talouden kasvu
- Teoria suhteellisesta edusta
- Kaupan luonti
- Viennin kasvu
- Mittakaavaetu
- Kilpailun kasvu

Suhteellisella edun käsitteellä viitataan maan kannattavuuteen tuottaa sitä hyödykettä, jonka tuottamisen vaihtoehtoiskustannus on pienin sekä tarjota tätä hyödykettä muihin tarjolla oleviin hyödykkeisiin.

Vaihtoehtokustannuksella tarkoitetaan parasta vaihtoehtoa asioista, jotka jäävät saamatta tehdyn valinnan seurauksena. Vaihtoehtokustannuksella voidaan vaikuttaa maan taloudelliseen hyvinvointiin. Käsite mittakaavaetu tarkoittaa sitä, että suuremmalla tuotantomäärällä hyödykkeen yksikkökustannus on alhaisempi. Mittakaavaetu johtaa matalampiin hintoihin kuluttajille ja vientiyriyten suurempaan tehokkuuteen.

Vapaakauppa tarjoaa sijan taloudelliselle kasvulle luomalla kotimaisille yrityksille monia uusia markkina-alueita ja mahdollisuuksia. Suurempi markkina-alue kasvattaa myös kuluttajien tuote- ja palvelu kysyntää luoden samalla yrityksille mahdollisuuden ansaita paikkansa uudella yritysperällä tai antamalla mahdollisuuden yrityksen laajentamiseen.

Yritysten laajeneminen ja yritystoiminnan lisääminen vähentävät myös huomattavasti työttömyyttä, joka parantaa taloutta ja kuluttajien ostovoimaa. (Economics Help 2016.)

Kaupan luonti tarkoittaa sitä, että toimenpiteitä tehdään ennen hyödykkeen markkinoille saantia. Yhteiset tuotemääritelmät, brändäys, kilpailun selvitys ja tarpeen luominen tuotteelle. Yhteisillä kilpailumarkkinoilla myös hinnan lasku kuuluu tuotteen markkinoille saamiseen. Tuotteiden hintojen lasku vaikuttaa myös kuluttajiin. Matalat hinnat nostavat kuluttajien ostovoimaa.

Vapaakauppa mahdollistaa myös viennin kasvun. Vienti kasvaa huomattavasti, koska kaupan vapautumisen myötä ei ole enää sitovia ja kalliita tulleja, joiden hintavuus on aiemmin rajoittanut vientiä. Vaikka kauppa ei olekaan ikinä täysin vapaata niin, kuitenkin tuotteiden vientiä ei enää rajoita ylimääräiset maksut, joka mahdollistavat yritysten helpomman tuoteviennin ja madaltavat monien yritysten kynnystä tarjota tuotteitaan ja palveluitaan vientimarkkinoille.

Lisäämällä kauppaa kotimaiset yritykset tulevat kohtaamaan paljon kilpailua ulkomailla. Joten markkinoilla tulee olemaan enemmän kannusteita laskea valmiina olevaa hintaa, jotta voidaan parantaa myynnin tehokkuutta. Tämä ajattelutapa esimerkiksi estää kotimaisia monopoleja nostamasta hintoja liian korkeaksi kuluttajille sekä muille yrityksille. (Economics Help 2016.)

Vapaakaupalla on myös monia haittapuolia, kuten lakien eroavuus, ympäristöön, elintarvikkeisiin, kuluttajansuojalakiin, tuotesisältö rajoitteisiin ja työntekijöiden oikeuksiin tehtävät mahdolliset muutokset. (Rytkönen, 2014.) Näitä hyötyjä ja haittoja analysoidaan kuitenkin tarkemmin vapaakauppasopimusta käsittelevässä kappaleessa kolme.

2.2.3 Tulliliitto

Euroopassa Tulliliitto on yhtenäinen kauppalue, jossa tavarat liikkuvat vapaasti riippumatta siitä onko tavara tuotu Euroopan ulkopuolelta vai valmistettu EU:n sisällä. Esimerkkinä tästä toimii suomalaisen mobiiliteknologian vienti Unkariin ilman tullia vaativia toimenpiteitä. EU:n ulkopuolelta esimerkiksi Etelä-Koreasta tulevasta tuotteesta tulli maksetaan tuotteen tullessa ensimmäisen kerran EU-alueelle. Myöhemmät lähetykset koskien samaa tuotetta eivät vaadi tullimaksua tai muita tarkastustoimenpiteitä. (Euroopan Unioni 2017 a.) Tulliliitto asettaa yleisesti määritetyt ulkoiset tullimaksut jäsenmaiden välille edellyttäen, että samat tullimaksut koskevat kolmansia maita eli sitä, että yleinen kauppajärjestely on saavutettu. (Vero 2010.)

Tullivirkailijat huolehtivat kaupankäynnin sujuvuudesta sekä kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta. Tulliliitot ovat erityisesti käytännöllisiä, jos kilpailullisen alueen tasokkuus ja sen ongelmat ovat osoitettu jälleenviennissä. Jälleenvienti tarkoittaa muun kuin yhteisötavaran vientiä yhteisön tullialueelta. Yhteisötavaralla tarkoitetaan esimerkiksi yrityksen palveluiden ja palveluun liittyvien tavaroiden vientiä rajojen yli. (Logistiikan Maailma 2014.)

Euroopan Tulliliitto käsittelee lähes 16 prosenttia maailman tuonnista eli yli kaksi miljardia tonnia tavaraa vuodessa. Tullin yhtenä tärkeimmistä tehtävistä on suojella kansalaisia. Suojelemisen tulli toteuttaa panemalla täytäntöön erilaisia sääntöjä ja rajoituksia, joilla suojellaan kansalaisten terveyttä, turvallisuutta ja ympäristöä. Esimerkinä tästä toimii vaarallisten ja viallisten sähkölaitteiden maahantuonnin estäminen. Tulli varmistaa myös tuotteiden ja varsinkin herkän tekniikan viennin laillisuudesta. Esimerkiksi tekniikan, jota voitaisiin käyttää kemiallisten aseiden valmistukseen. (Tulliliitto 2017.)

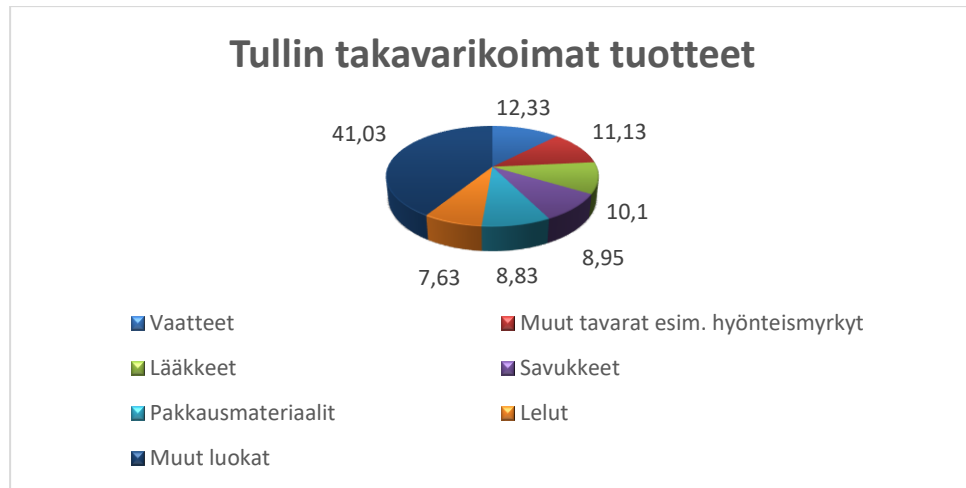
Tullin tehtäviin kuuluu torjua tavaroiden väärentämistä ja piratismia. Piratismi tarkoittaa tuotteiden kopiointia ja niistä vastaavien tuotteiden,

kuten DVD levyjen valmistamista. Tämä taas johtaa siihen, että elokuvan tuotaja ei saa tuottamastaan elokuvasta hänelle kuuluvia tuottoja vaan tuote myydään kopioituna halpapakopiona muualla alihintaan. Tällä suojataan kansalaisten turvallisuutta ja terveyttä sekä oikeasti laillisissa yrityksissä työskentelevien työpaikkoja alueen sisällä.

Tullivirkailijoiden työhön kuuluu myös esimerkiksi erilaisten suurien käteissummien varmistaminen. Varmistus tapahtuu, jos huomataan, että matkustaja kantaa mukanaan suuria summia käteistä joista saatetaan epäillä kuljetukseen liittyvää rahanpesua tai veronkiertoa.

Tulli suojelee myös uhanalaisia lajeja sekä Euroopan kulttuuriperintöä. Uhanalaisiin eläimiin lukeutuu muun muassa suojellut eläimet ja kasvit. Euroopan kulttuuriperinnön suojeleminen tapahtuu taidearteiden salakuljetuksen torjumisella. Tulli auttaa myös tarvittaessa poliisia ja maahanmuuttoviranomaisia torjumaan ihmiskauppaa sekä huumausaineiden ja aseiden kauppaa. Mikä auttaa taas torjumaan terrorismia ja hyvin järjestäytyntä rikollisuutta. (Logistiikan Maailma 2014.)

EU:n tulliviranomaisen keskeisiin tehtäviin kuuluu torjua erilaisia petoksia ja varmistaa, että valtiolta ei jää julkisiin menoihin tarvittavia verovaroja saamatta. Näihin petoksiin kuuluu: väärennetyt alkuperäistodistukset, valmisveron kiertäminen, vilpilliset arvonnäytteen ilmoitukset ja -maksut. Tulliviranomaiset keräävät myös tärkeää tietoa, kuten tilastoja. Näiden tilastojen perusteella pystytään analysoimaan ja arvioimaan talouden mahdollisia kehityssuuntauksia. (Euroopan Unioni 2017 b.)

KUVIO 5. Tullin takavarikoimat tuotteet, (Euroopan Unioni 2017.)

Kuten kuviossa 5 nähdään tullin takavarikoidut tuotteet muista luokista (41,03%) ja vähiten lasten tai aikuisten mukana kulkevia lasten leluja (7,63%). Kuviossa esitetyn jakauman mukaan tullin takavarikoidut tuotteet sisältävät paljon vaatteita, lääkkeitä ja muita tavaroita, kuten hyönteismyrkkyjä. Vähemmälle takavarikoinnille jäävät savukkeet ja pakkausmateriaalit. Savukkeiden ja muiden esimerkiksi alkoholituotteiden takavarikointi on vilkkaampaa pienempien paikkakuntien ylitysalueilla Suomeen palattaessa.

2.2.4 Yhteismarkkinat

Yhteismarkkinoiden sisältämät palvelut ja pääoma ovat vapaita liikkumaan jäsenmaiden sisäpuolella eli se laajentaa taloudellista astetta sekä luo maalle suhteellisia etuja. Jokaisen valtion markkinoilla on kuitenkin erilaisia sääntöjä, kuten tuotteisiin liittyviä lisäaine-, tuoteselostemääräyksiä sekä rajoituksia. (Hofstra University 1998-2017.)

EU- maiden väliltä on poistettu useita teknisiä, byrokraattisia sekä lainsäädännöllisiä esteitä vapaan liikkuvuuden ja kaupan tieltä. EU:n kansalaiset voivat matkustaa ja asua vapaasti EU:n sisällä opiskelun, työn, eläkepäivien viettämisen ja ostosten tekemisen ohella. Kansalaiset voivat myös nauttia eri puolilta Eurooppaa tulevista tuotteista. Kaupan esteiden poistaminen on myös mahdollistanut yritystoiminnan laajenemisen EU:n

sisämarkkinoilla. EU:n yhteismarkkinoilla toimivien yritysten saatavilla on lähes 500 miljoonaa kuluttajaa, mikä takaa tasaisen markkinan pohjan yritysten kilpailulle. Unionin sisämarkkinat ovat onnistuneet myös houkuttelemaan erilaisia ulkomaisia sijoittajia. (Euroopan Parlamentti 2017.)

Taloudellinen yhteistyö muodostaa hyvän ja tukevan suojan talouden taantumia ja talouskriisejä vastaan. Yhtenäinen talous tukee koko alueen taloudellista hyvinvointia tarjoamalla yhteisön tukea taloudellisissa kriisitilanteissa. Näin EU- maat voivat jatkaa kaupankäyntiä yhteismarkkinoilla sen sijaan, että ne turvautuisivat toimimaan vain valtion sisäisillä markkinoilla suojellen kotimaisia tuottajia ulkopuoliselta kilpailulta. Tällainen suojele aiheuttaisi valtioiden välille erilaisia suojatulleja ja kiintiöitä, joka pahentaisi talouskriisiä entisestään. Yhteismarkkinoiden yhdentymiseksi on tehty monia toimenpiteitä Euroopan komission puolesta. Näihin toimiin on kuulunut muun muassa yritysten liikkuvuuden, digitaalitalouden ja kuluttajien luottamuksen parantaminen. Yritysten liikkuvuutta ollaan pyritty parantamaan esimerkiksi ottamalla käyttöön säännöksiä pitkän aikavälin investointien lisäämiseksi. Digitaalitaloutta on pyritty parantamaan tekemällä verkkokauppojen maksupalveluvaihtoehtoista helppokäyttöisempiä, kilpailukykyisempiä ja luotettavia.

Kaikkia yhteismarkkinoiden luomia mahdollisuuksia ei olla kuitenkaan pystytty hyödyntämään. Näitä yhteismarkkinoiden mahdollisuuksia ovat:

- Kansallisesti yhdistetyt verojärjestelmät
- Laajentunut sähköinen kaupankäynti
- Palvelualan yritysten laajeneminen
- Ammattipätevyyden tunnustus
- Yhtenäiset rahoituspalvelumarkkinat (nykyisin pitkälti kansalliset markkinat)

Kansallisten verojärjestelmien väliset erot jarruttavat markkinoiden tehokkuutta ja niiden yhtenäistymistä. EU-maiden välillä sähköinen kaupankäynti on käynnistynyt hitaammin kuin kansainvälisellä tasolla. Eri maiden säädöksissä, käytännöissä ja normeissa on vieläkin huomattavia eroja. Palveluala on avautunut huomattavasti hitaammin, kuin sisämarkkinoilla käytävät tavaramarkkinat. Ammattipätevyys tunnustamista koskevia säännöksiä on yksinkertaistettava, jotta ammatillisesti pätevien työnhaku helpottuu EU:n sisäisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että ammattipätevyys tunnistettaisiin eri maisen välisistä koulutuseroista huolimatta. (Euroopan Unioni 2014 a.)

Rahoituspalvelujen ja liikenteen aloilla markkinat ovat valitettavasti edelleen pitkälti kansalliset. EU pyrkii vähentämään vuoden 2009 rahoituskriisin toistumisen riskiä entistä turvallisemman ja varmemman rahoitusalan avulla. Toimenpiteisiin kuuluu; pankkien pääomavaatimusten kiristäminen, rahoituslaitosten toiminnan tarkempi seuraaminen ja monimutkaisten rahoitustuotteiden sääntely ymmärrettäväksi. Esimerkkinä näistä monimutkaisista rahoitustuotteista toimii erilaiset luotot ja niiden määräytyminen. Pankkien pääoman kiristämällä tarkoitetaan sitä, että pankeilla tulee olla tarpeeksi pääomaa selvitäkseen ulkoisista shokeista. (Taloussanomien 2010.)

2.2.5 Talous- ja rahaliitto

Talous- ja rahaliitossa (EMU) valuuttapolitiikkaa ja rahapolitiikkaa harjoitetaan euroalueen tasolla yhteisesti, kun taas talouspolitiikka on suurimmalta osin yhä kansallisten päättäjien vastuulla. Talousliitto merkitsee sitä, että kaikki tullimaksut on poistettu jäsenmaiden välisestä kaupasta luomalla yhteisen markkinan. Liittoon kuuluu työntekijöiden oikeus muuttaa maasta toiseen ja työskennellä jäsenmaihin kuuluvien valtioiden välillä. Rahataloudellinen menettelytapa jäsenmaissa on yhtenäistynyt, mikä merkitsee sitä, että taso poliittiseen integraatioon on saavutettavissa. Tätä edeltävä askel koskee rahataloudellista liittoa, jossa käytetään yhteistä valuuttaa. (Euroopan Keskuspankki 2011.)

Yhteismarkkinoiden myötä Euroopan talouksien väliset sidokset ovat entisestään tiivistyneet. Euroalueen rahoitusmarkkinoiden ja talouden yhdentyminen on edennyt yhä pidemmälle yhteisen valuutan vuoksi. Maiden välillä sijaitsevan yhtenäistymisen seurauksena poliittisten päätösten vaikutukset siirtyvät helposti maasta toiseen. Tämän vuoksi talouspolitiikkaa on valvottava ja koordinoitava Euroopan mittapuilla. Talouspolittisilla toimilla pyritään estämään talous- ja finanssikriisejä.

Talouspolitiikkaa pyritään koordinoimaan ja valvomaan erilaisilla välineillä raha – ja talousliitossa. Näihin välineisiin kuuluvat muun muassa yhdenmetyt suuntaviivat, Eurooppa 2020-strategia, makrotalouden valvontajärjetelyt, talouspolitiikan EU-ohjausjakso ja Euro Plus- sopimus. Jo vuodesta 2005 lähtien työllisyyspolitiikan suuntaviivat ja talouspolitiikan laajat suuntaviivat ovat yhdessä muodostaneet ns. yhdenmetyt suuntaviivat.

Suuntaviivoissa käsitellään työllisyys, makrotalous- ja rakennepolitiikkaa. Näiden suuntaviivojen tarkoituksena on koordinoida EU-maiden talouspolitiikkaa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. EU-maiden johtajat vahvistavat suuntaviivat aina keväisin Eurooppa-neuvostossa, ja niiden päivitys tapahtuu vain uusien tarpeiden ilmaantuessa.

Eurooppa 2020 -strategia tarkoittaa sitä, että uudistetaan hyödyke- ja työmarkkinoita. Näiden uudistusten ansiosta jäsenvaltiot pystyvät lisäämään markkinoiden joustavuutta, työllisyyttä sekä tuottavuutta, kohentamaan talouskasvua ja edistämään kilpailukykyä. Näillä on suuri merkitys talous- ja rahaliiton toiminnan kannalta. (EUR-LEX 2015; Euroopan Keskuspankki 2010).

Kuten Euroopan keskuspankki tiedottaa (Euroopan Keskuspankki 2010); Eurooppa 2020 -strategian EU:n tason tavoitteet koskevat pääasiassa työllisyyttä, tutkimus- ja kehitystoimintaa, ilmastonmuutosta, koulutusta ja köyhyyttä. Strategian mukaan jokainen jäsenvaltio laatii yhdenmetytjen suuntaviivojen mukaisen vuosittaisen uudistusohjelman, jonka tarkoituksena on poistaa maakohtaisia työllisyyden ja talouskasvun

esteitä. Myös jäsenmaat voivat parantaa esimerkiksi työttömyyttä näiden uudistusten avulla.

Makrotaloudella tarkoitetaan kansantaloustieteen osa-aluetta, jossa käsitellään koko talouden laajuisia ilmiöitä. Uudella makrotalouden valvontamenettelyllä pyritään ehkäisemään ja tunnistamaan makrotaloudesta löydettyjä taloudellisia tasapainottomuuksia maiden välillä ja kilpailukyvyn heikkenemistä. Euroopan keskuspankki pitää uusia makrovakauden valvontajärjestelyjä erittäin positiivisinä ja uskoo, että niiden avulla suljetaan merkittäviä porsaanreiکیä talous- ja rahaliiton hallinta- ja ohjausjärjestelyissä.

Talouspolitiikan EU- ohjausjaksolla pyritään yhtenäistämään finanssipolitiikan ja kaiken muun talouspolitiikan valvontaa EU:ssa, sillä ne ovat oikeudellisesti erillään toisistaan. Ohjausjakson tavoitteena on arvoida finanssi- ja makrotalouspolitiikkaa yhdennettynä aiemmin mainittuihin suuntaviivoihin. Tällä tavoin jaksolla pyritään yhtenäistämään raportointia ja linjauksen vaiheita valvontaprosesseissa. EU- alueen johtajat hyväksyivät huippukokouksessaan 11.3.2011 euroa koskevan sopimuksen, jonka tarkoituksena on lujittaa talousliiton osuutta EMU:ssa. Euro Plus- sopimus on osa EU-ohjauksia. Euro Plus- sopimuksen nimi tulee siitä, että EU-alueeseen kuulumattomat jäsenvaltiot voivat liittyä sopimukseen. Näin ovat tehneet esimerkiksi Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Tanska ja Romania. (EUR-LEX 2015; Euroopan Keskuspankki 2010).

Seuraavaksi siirrytään käymään läpi tar TTIP-sopimusta. Luvun sisältöön kuuluvat: sopimuksen historia, sopimuksen hyödyt, haitat, esteet ja sopimuksen täytäntöönpanon vaikutukset Suomen ja suomalaisten yritysten talouteen.

3 TTIP JA SEN VAIKUTUKSET EUROOPPAAN JA SUOMEN TALOUTEEN

Luvussa kolme keskitytään TTIP-sopimukseen. Tässä luvussa käydään läpi sopimuksen sisältöä ja vaikutuksia. Luvun tarkoituksena on käydä läpi sopimuksen perusajatus, historia, esteet, hyödyt, haitat ja sen mahdolliset vaikutukset Suomen talouteen.

Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään TTIP-sopimuksen perusteita ja tavoitteita. Toisessa alaluvussa käydään sopimuksen historiaa. Kolmannessa alaluvussa käydään läpi sopimuksen hyötyjä ja haittoja. Neljännessä alaluvussa käydään läpi sopimuksen esteitä. Viidennessä alaluvussa käydään läpi mitä sopimus voi antaa Suomelle ja miten se voi vaikuttaa Suomen talouteen. Tekstin tueksi alalukuihin liitetään aiheeseen sopivia taulukoita, kuvia ja kuvioita.

3.1 Taustaa TTIP-sopimukselle

TTIP:llä tarkoitetaan kansainvälistä sopimusta, jonka tavoitteena on yhdistää kauppaa sekä vähentää kaupan liittyviä tuonnin, viennin ja investointien esteitä. Näin sopimuksen solmineet valtiot voivat sopia yhdessä keskinäisen kaupan ehdoista ja niitä rajoittavista tekijöistä. Vapaakauppasopimuksia voidaan muodostaa niin kahden kuin useammankin valtion välille.

Tämänkaltaisia sopimuksia on muodostettu aikaisemminkin muun muassa USA:n, Kanadan ja Meksikon välille (NAFTA). Vuonna 1994 Pohjoisen Amerikan vapaakauppasopimus astui voimaan, luoden yhden maailman laajimmista vapaakauppa-alueista ja luomalla perusteen vahvalle taloudelliselle kasvulle. (NAFTANOW.ORG 2012.)

Teknologia ja kaupankäynti valtaavat maailmaa päivä päivältä yhä enemmän niiden erilaisissa muodoissa. Kauppaa käydään niin puhelimitse, yritysten sisäisesti, mahdollisten asiakkaiden kanssa asioimalla, kuin internetin välitykselläkin. Kaupankäyntiä Euroopan

ulkopuolelle rajoittaa, kuitenkin erilaiset tullimaksut ja rajoitukset. Esimerkkinä kauppaan liittyvistä rajoituksista toimii erilaiset viennin, tuonnin ja tullausmaksuihin liittyvät rajoitukset. Viennin ja tuonnin rajoituksilla viitataan kappalemääriin ja tuotekokoon liittyviin vaatimuksiin ja rajotuksiin. Tullausmaksuihin liittyvillä rajoituksilla tarkoitetaan maksurajaa, jonka ylityksestä tullimaksua alkaa kertyä. Näiden rajoitusten muuttamista on, kuitenkin mietitty yhteisen kaupankäynnin sekä talouden parantamiseksi ja helpottamiseksi. Tästä ilmiöstä kehitteillä olevaa sopimusta kutsutaan TTIP:ksi. Sopimus on suunniteltu muodostettavan Yhdysvaltojen ja Euroopan välille.

Vuonna 2014 julkaistussa Rytkösen artikkelissa: ”Mikä ihmeen vapaakauppasopimus” EU:n arvion mukaan sopimus voisi toteutuessaan lisätä vientiä Yhdysvaltoihin jopa 30 prosenttia. Sopimus vapauttaisi muun muassa Yhdysvaltojen ja Euroopan välisiä tariffeja eli tullimaksuja sekä käsittäisi muut liiketoiminnan sääntelyyn, investointiin ja sijoittamiseen liittyvät asiat. (Rytkönen, 2014.)

Sopimuksella pyritään säätelemään ja vähentämään kaupan rajoituksia ilman sen kokonaisvaltaista vapauttamista. Sopimuksen voimaantulo ei ole kuitenkaan vielä taattu vaan se on kaksi vuotta kestävässä ratifiointi- eli hyväksymisvaiheessa. (Vuoripuro, 2016.)

Sopimus on ollut suunnitteilla jo vuodesta 2013 lähtien ja siihen kohdistuvat neuvottelut pyrittiin saamaan päätökseen jo ennen USA:n presidentinvaaleja. Tästä tavoitteesta jouduttiin kuitenkin luopumaan, koska sopua sopimuksen täytäntöönpanosta ei ole vielä syntynyt. Sopimusta vastaan ja sen puolesta on järjestetty paljon mielenosoituksia ympäri maailmaa. Huolenaiheena ovat olleet muun muassa sopimuksen kaupan vähäinen rajoittaminen ja sopimukseen kuuluvat mahdolliset porsaanreiät lainsäädännössä. Kannatusta on herättänyt sen mahdolliset vaikutukset Euroopan talouteen ja kilpailuvaltin kasvuun. (Eurooppatiedotus 2016.)

Mahdollisia haittapuolia kaupan vapauttamisessa on monia. EU:ssa kuumimmaksi puheenaiheeksi TTIP-keskustelussa on noussut investointisuojajärjestelmä, joka mahdollistaisi yrityksille valtioiden lainsäädäntöön puuttumisen toisinaan hyvin kyseenalaisilla perusteilla. Tämä mahdollistaisi myös ulkomaisten yritysten korvausten hakemisen valtiolta, mikäli niiden investoinnit kärsisivät valtion lainmuutoksista. (Vuoripuro 2016.) Sopimuksen vastustajat ovat esittäneet myös muita haittapuolia, kuten ympäristöön, elintarvikkeisiin, tuotesisältö rajoitteisiin ja työntekijöiden oikeuksiin tehtävät mahdolliset muutokset. (Rytkönen, 2014.)

Koskiniemi (2015) totesi Yle Areenan haastattelussa: ”Suurin uhka Euroopan taloudelle on investointisuoja, jossa pyritään järjestämään eurooppalaisen oikeusjärjestelmän tilalle toinen rinnakkainen oikeusjärjestelmä, johon pystyisivät vaikuttamaan vain amerikkalaiset sijoittajat. Tämä tarkoittaa sitä, että sijoittajat voisivat vaatia korvauksia eurooppalaisesta lainsäädännöstä, tuomioistuimen ratkaisuksista tai hallintopäätöksistä, jotka jollain tavalla koskisivat näiden sijoittajien voittoja. EU:n avaamassa konsultaatioissa 88% äänistä oli kielteisiä tälle järjestelmälle. Kielteistä palautetta tuli varsinkin kansalaisjärjestöiltä. Uskon, että tämä järjestelmä tullaan poistamaan sopimuksesta. Sopimus on kuitenkin tärkeä ja on saatava aikaan. ” (Koskiniemi 2015).

Vuori (2015) totesi samaisessa Yle Areenan haastattelussa: ”Yritysten näkökulmasta investointisuoja on tärkeä myös suomalaisille yrityksille. Esimerkiksi suomalaiset yritykset USA:ssa eivät voi haastaa Amerikassa tehtyä päätöstä, vaikka se esimerkiksi kohdistuisikin investointeihin tai olisi jossain määrin syrjivä.” (Vuori 2015).

Sopimus sisältää myös monenlaisia etuja haitoista huolimatta. Sopimuksen vahvistuessa vahvistuisi myös eurooppalaisten pienten ja keskisuurten yritysten asema. Parempi pääsy suuremmille markkinoille hyödyttäisi etenkin palvelutoimialan toimijoita. Sopimus pystyisi myös vähentämään tuotteiden ja ideoiden kaksinkertaisia sertifiointeja. Mikä

tarkoittaisi siis sitä, että kertaalleen EU:ssa hyväksytyjä tuotteita ei tarvitsisi enää uudelleen tarkastuttaa Yhdysvaltain markkinoille. Sopimusta on pidetty tärkeänä myös Euroopan kilpailuvietin parantamisen kannalta. Sopimus kasvattaisi myös ulkomaan vientiä ja, kuten Timo Vuori mainitsi Yle:n haastattelussa niin sopimus takaisi myös suomalaisten yritysten aseman USA:n maaperällä. (Rytkönen, 2014.)

Angela Merkel (2016) totesi, että Euroopan ja USA:n sopimuksen täytäntöönpano olisi hyvä vastapaino Aasian kasvavalle talousmahdille. Tämä sopimus takaisi Euroopalle ja Amerikalle mahdollisuuden pitää kilpailua yllä Aasian voimistuvaa kauppamahtia vastaan. (Merkel 2016).

3.2 TTIP:n historia

TTIP:llä tarkoitetaan kansainvälistä sopimusta, jonka tavoitteena on vähentää kaupan ja investointien esteitä. Näin sopimuksen solmineet valtiot voivat sopia keskinäisen kaupan ehdoista, kuten maahan viennistä ja maasta tuonnista. Sopimisen kohteena ovat perinteen mukaan olleet tariffit eli tullimaksut sekä muut liiketoiminnan sääntelyyn, investointiin ja sijoittamiseen liittyvät asiat. Vapaata kauppaa rajoittavat yleisesti erilaiset terveys- ja turvavaatimukset. Esimerkkinä toimivat erilaiset tuotteiden sähköturvallisuuteen, elintarvikkeisiin liittyvät terveys- ja turvavaatimukset.

Toteutuessaan sopimus sisältäisi neljä kokonaisuutta:

- Markkinoille pääsyn
- Sääntelykysymykset
- Tullien ulkopuoliset esteet
- Globaalit säännöt

Markkinoille pääsillä tarkoitetaan sopimuksen solmineiden valtioiden helpompaa pääsyä uusille markkinoille. Sääntelykysymyksillä viitataan EU:n asettamiin lainsäätelyihin ja niiden mahdollisiin muutoksiin

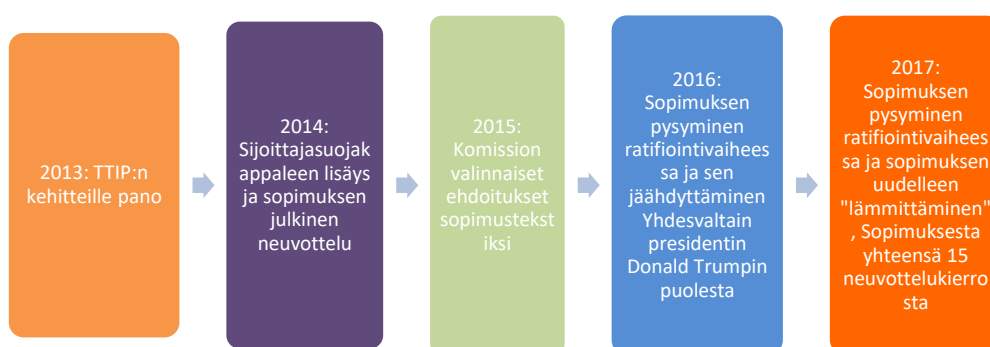
sopimuksen myötä. Kummallakin valtiolla on omat sääntelynsä ja lakinsa, joita tulee noudattaa. Näin ollen maiden "yhdistyessä" sopimuksen myötä tarvitaan uusia yhteisiä sääntelyitä ja näin ollen kaikki vanhat säädökset ja sääntelyt eivät päde. Terminä tullien ulkopuoliset esteet määrittävät kaikki markkinoille pääsyn esteet, jotka eivät liity tullimaksuihin. Tällaisia esteitä voivat olla vientiin liittyvät rajoitukset, tarpeettoman tarkat tekniset ja terveydelliset tuotteisiin ja kuljetukseen liittyvät vaatimukset. Globaalien sääntöjen tarkoituksena on luoda Euroopan ja Yhdysvaltojen välille yhteiset korkeat määritelmät ja käytännöt, jotka voisivat toimia eräänlaisena mallina muille maille sekä edistää sääntöjen luomista tulevaisuudessa. (Eurooppatiedotus 2016 b.)

Globaaleihin sääntöihin kuuluvat muun muassa:

- Investointisuoja
- Energiakysymykset
- Työelämän säännöt
- Tullaus
- Kaupan helpottaminen

Investointisuojan tavoitteena on turvata sijoitusten hyvä kohtelu niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassakin sekä tukea yritystemme kilpailukykyä ja kasvua. Energiakysymyksillä viitataan kysynnän voimakkaaseen kasvuun maailman väkiluvun paisuessa ja elinolosuhteiden parantuessa. EU:n tavoitteena on sisällyttää energia sopimukseen laajasti, jotta sen määrittäminen helpottuisi markkinoiden yhdentyessä. Energian soveltamisalaan kuuluisivat: energiatuotteet, kuten raakaöljy, maakaasu, sähköenergia ja uusiutuva energia. Työelämän säännöillä tarkoitetaan sopimuksen toteutuessa osapuolten oikeutta säilyttää oikeutensa päättää omista työelämän määritelmistään kansainvälisten sopimusten ja standardien mukaisesti.

Sopimukseen on tarkoitus sisällyttää selkeä määrittely työelämän sääntöjen, kuten työntekijöiden oikeuksien heikentämisestä. Tullauksella ja kaupan helpottamisella viitataan tullimaksujen pistämiseen ja kaupan ”vapautumiseen”. Esimerkkinä tästä toimii tulliviranomaisten yhteistyön lisääminen ja yhteisten määräysten hyväksyminen. (Ulkoasiainministeriö 2016 b.)

KUVIO 6. TTIP Aikajana

Kuten yllä olevasta aikajanasta (KUVIO 6) näkyy, Yhdysvaltojen ja EU:n neuvottelema TTIP-sopimus on ollut kehitteillä jo kesästä 2013 lähtien. Kyseinen sopimus kattaisi puolet maailman bruttokansantuotteesta ja sisältäisi investointisuojaus sopimuksen.

Komissio julkaisi sijoittajasuojakappaleen huhtikuussa 2014 sopimuksen aikajanalla käynnistäen sopimuksen julkisen neuvottelun. Kesällä 2014 TTIP – ja CETA sopimuksia vastaan oltiin käynnistämässä eurooppalaista kansanaloitetta, mutta EU-komissio hylkäsi vireillä olevan aloitteen. Hylkäyksen seurauksena kansalaisjärjestöt laativat yhtenäisesti järjestetyn kansalaisaloitteen, joka keräsi vaadittavat miljoona nimeä noin parin kuukauden aikana. (Ulkoasiainministeriö 2017 b.)

Seuraavana vuorossa aikajanalla on tammikuussa 2015 julkaistuja muita komission ehdotuksia mahdollisiksi sopimusteksteiksi. Komissio on päättänyt julkaista lisäosia ehdotuksistaan sopimuksen tueksi neuvottelujen edetessä. Nämä neuvottelut pyrittiin saamaan päätökseen jo ennen USA:n presidentinvaaleja. Tästä tavoitteesta jouduttiin kuitenkin luopumaan, koska sopua sopimuksen täytäntöönpanosta ei ole vielä syntynyt.

Sopimusprosessin eteneminen aikajanalla on kuitenkin hidastunut vuonna 2016-2017. Sopimuksen voimaantulo ei ole vielä taattu vaan se on kaksi vuotta kestävässä ratifiointivaiheessa. Vuoden 2016 lopulla sopimus laitettiin, kuitenkin jäihin USA:n presidentinvaalien voittajan presidentti Trumpin määräyksestä mikä on myös aiheuttanut tahdin hidastumista.

TTIP:tä vastustavista ajatuksistaan tunnettu Donald Trumpin nousu Yhdysvaltain presidentiksi on saanut monet sopimusta kannattaneet tahot ajattelemaan, että nyt on kyse viimeisestä naulasta sopimuksen arkkuun. EU ei kuitenkaan halua haudata vireillä olleita neuvotteluja vaan yrittää kuulostella niiden lämpenemisen mahdollisuuksia uudelleen, kun USA:n uusi hallinto on ottanut paikkansa. (GlobalResearch 2014.)

Tuolloinen ulkomaankauppaministeri Kai Mykkänen toteaa (2016), että tässä täytyy odotella varmasti kevään–kesän korville. Voi mennä selvästi myöhemmäksikin. Voi olla, että se on vuoden päästä vielä tässä samassa tilanteessa. Trumpin vapaakaupan vastainen liikehdus ei välttämättä kohdistu kumppanuuden torppaamiseen Euroopan kanssa. Me ei olla tullilinjalla tässä. (Verkkouutiset.fi 2017.)

EU:ssa uskotaan, että jos TTIP:n kaataminen olisi Trupille poliittisesti tärkeää niin hän olisi maininnut aiheesta aiemmin vaalikampanjansa aikana. EU:n johdossa odotetaan jo malttamattomasti kutsua Washingtoniin tapaamaan Yhdysvaltain vasta virkaansa astunutta Yhdysvaltain presidenttiä Donald Trumpia. EU-johtajat ovat omalta

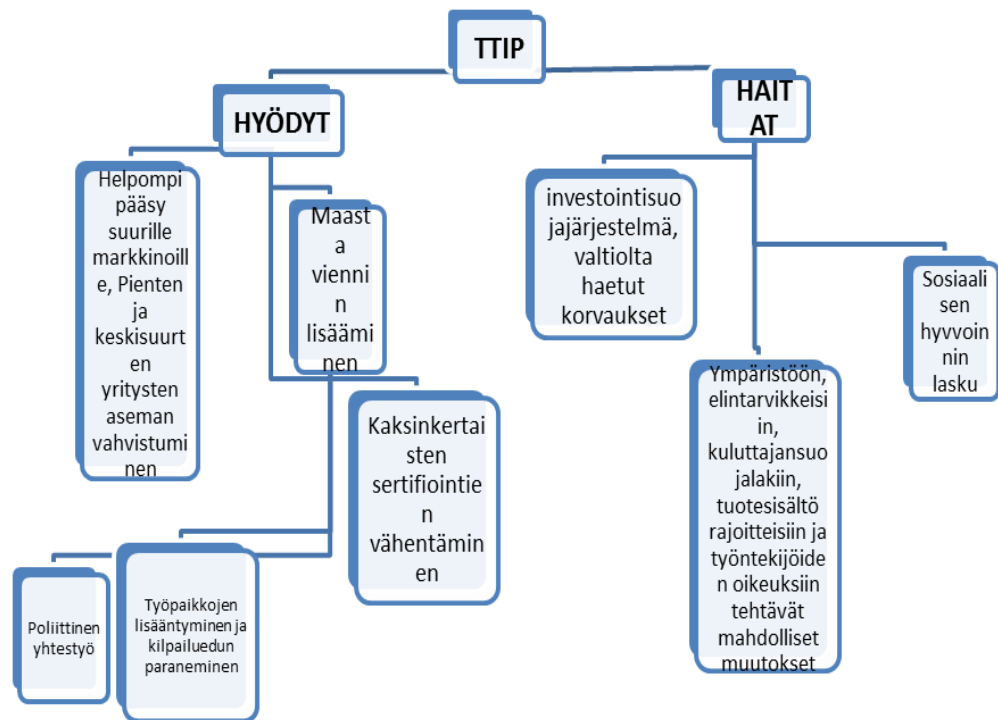
osaltaan kutsuneet tuoreen presidentin Brysseliin yhteiseen huippukokoukseen.

Kuten aikajanakuvasta näkyi, neuvotteluja kumppanuudesta on tähän mennessä käyty hieman yli kolmen vuoden aikana yhteensä 15 neuvottelukierrosta. Keskustelut sopimuksesta ovat edistyneet eri alueilla eri tahtiin. Konsolidoituja eli yhteisiä tekstejä kaikille on kaiken kaikkiaan koossa 15 kappaletta. Kun taas TTIP-neuvotteluaiheita on peräti tuplamäärä. Tullitarjoukset kattavat tähän päivään mennessä 97 prosenttia tullinimikkeistä. Herkimpiin tuotteisiin kuuluvista, esimerkiksi maataloustuotteista, ei ole vielä neuvoteltu. Komissaari Cecilia Malmström ja Yhdysvaltojen väistynyt kauppaedustaja Michael Froman julkistivat 17. tammikuuta yhteisen arvionsa TTIP-neuvottelujen edistymisestä.

Sopimukseen on tehty uusia lisäyksiä, jossa ehdotetaan investointisuojaan mahdollista hylkäämistä. Arviossa uskotaan myös, että kahden maailman laajimman ja teollisesti edistyneen talouden välillä suunnitteilla olevan sopimuksen pysyvän vahvana strategisilla perusteluilla ja taloudellisilla hyödyillä. Kolmessa vuodessa ollaan päästy pitkälle kohti tasapainottavaa ja laadullista sopimusta, joka takaa osapuolilleen taloudellista kasvua, kilpailun parantelua ja lisää työpaikkoja Atlantin kummallekin puolelle. (Etelä-Suomen Sanomat 2016.)

3.3 TTIP:n hyödyt ja haitat

Tässä luvussa käydään läpi TTIP-sopimuksen mahdollisia hyötyjä ja haittoja sopimuksen toteutuessa. Luvun tarkoituksena on tuoda esille sopimuksen mahdollisia heikkouksia ja sen positiivisia mahdollisuuksia.

KUVIO 7. TTIP:n hyödyt ja haitat

3.3.1 Haitat

Mahdollisia haittapuolia kaupan vapauttamisessa on monia. Kuten kuvioista seitsemän nähdään, EU:ssa suurimmaksi kansalaisjärjestöjen huolenaiheeksi TTIP-keskustelussa on noussut investointisuojarahjestelmä. Tämä järjestelmä mahdollistaisi uudenlaisen rinnakaisen oikeusjärjestelmän. Investointisuojarahjestelmällä eli sijoitussuojalla tarkoitetaan kansainvälisten yritysten mahdollisuutta tukea omia sijoituksia, yrityksen toimintaa toisella maaperällä ja mahdollisuutta haastaa valtioita oikeuteen yrityksen törmätessä epäoikeudenmukaiseen kohteluun vieraalla maaperällä. Oikeuteen haastaminen tapahtuu, jos yritysten sijoitukset eivät sijoittajien mielestä saa oikeudenmukaista ja tasavertaista kohtelua tai suojaa. Tämä oikeusjärjestelmä ajaisi ensisijaisesti ulkomaalaisten yritysten ja investoijien etua puuttua valtioiden lainsäädäntöön toisinaan jopa hyvin kyseenalaisin perustein. (Minimahti.net 2015.)

Kuten aiemmin osoitettiin, järjestelmä mahdollistaisi myös ulkomaisten yritysten korvausten hakemisen valtiolta, mikäli niiden investoinnit kärsisivät kansallisista lainmuutoksista (Vuoripuro, 2016.) Tämä tarkoittaa sitä, että pienestäkin epäkohdasta voidaan olla erimieltä. Esimerkkinä tästä toimii Yhdysvaltojen, Meksikon ja Kanadan välillä hallitseva NAFTA-sopimus, joka on muovannut Kanadan valtiosta jopa yhden eniten oikeushaasteita osakseen saaneista valtioista.

Kuten kuviossa seitsemän huomataan sopimuksen vastustajat ovat esittäneet myös muita haittapuolia, kuten ympäristöön, elintarvikkeisiin, kuluttajansuojalakiin, kuljetukseen, tuotesisältö rajoitteisiin ja työntekijöiden oikeuksiin tehtävät mahdolliset muutokset. (Rytkönen 2014.)

Eryteisesti työnteon ja ympäristön suojelun ehtojen osalta monikansallisiin yrityksiin kohdistuvaa globaalisia sääntelyä tarvittaisiin, jotta voitaisiin estää yrityksiä hakeutumasta pelkästään kustannussyistä sellaisiin kehitysmaihin, joissa on kehittymätön työ- ja ympäristöolojen säätely. Tämä johtaisi epäreiluun kilpailuun, jossa tuotteita myytäisiin liian alhaisin hinnoin. Äärimmäisyyksissään se johtaisi myös ympäristötuhoihin ja sosiaalisen hyvinvoinnin laskuun mikä näkyy myös kuvasta neljä. (Risto Reimavuo, 2015.) Sosiaalisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan lakia, jonka tehtävänä on ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä vähentää eriarvoisuutta. (FINLEX, 2014.)

Kauppan oikeuksien joutuminen ”väärin käsiin” on myös suuri pelon aihe sopimuksen toteutuessa. Tämä tarkoittaa sitä, että jos kauppaa ei rajoiteta tarpeeksi selvästi olisi kauppiaille mahdollisuus kaupata jopa lapsityövoimaa tai orjatyövoimaa maasta toiseen.

Sopimukseen liittyy myös paljon rahoituslaitoksiin ja verotukseen liittyviä kysymyksiä. Verotus tuo paljon pääomaa valtiolle ja jos verotus kiertää monen valtion kautta suurin osa verorahojen saannista voi jäädä valtiolta saamatta. Hankaloittavana tekijänä pidetään myös eri valtioiden erilaista verotustapaa. Alkuvaiheeseen kuuluva pääomasijoitus ulkomaan pankkirahoituksen kautta ei ole myöskään aina mahdollinen, jos yrityksellä

ei ole todennettua tai tarvittavaa historiaa toiminnastaan. Myös eri valtioiden tapa käsitellä rahoitusta ja rahoituslaitoksia huolestuttaa. Osat maista ovatkin omaksuneet myös kriittisemmän asenteen maasta ulosvietäviin investointeihin. Taustalla tässä on maiden huoli työpaikkojen ja tuotannollisten yritysten valumisesta ulkomaille. Monet maat pyrkivätkin huokuttelemaan yrityksiä takaisin kotimaahan. (Vero.fi, 2010.)

Sopimuksen täytäntöönpanossa on turvattava sopimuksen muut osapuolet mahdollisilta maan taloutta järkeviltä kriiseiltä. Esimerkkinä tällaisesta kriisistä toimii vuoden 2009 koko maailmaa järjestyttävä finanssikriisi. Sopimuksen kannalta on kuitenkin nähtävissä lisää säätelyä kaivosteollisuuden, maatalouden ja rahoitustoimialaan liityen.

3.3.2 Hyödyt

Sopimuksen etuihin sisältyy muun muassa odotettu vahva taloudellinen kasvu, työpaikkojen lisääntyminen, kilpailuedun paraneminen hintojen tasaantuessa, viennin helpottuminen, vahva vaikutus maailman talouteen ja tuen luominen investointisuojaajärjestelmällä yrityksille Atlantin molemmilla puolilla. Sopimuksen vahvistuessa vahvistuisi myös suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten asema. Tämä nähdään myös TTIP:n hyötyihin ja haittoihin viittaavasta kuviosta seitsemän. Yle:n aamu-tv:n haastattelussa ollut Mikael Jungner, kertoo olevansa lahtelaisen yrityksen hallituksessa, joka avasi juuri pienen konttorin Floridaan. Jungner, kertoo myös firman olevan pienehkö, mutta pyrkivän keskisuureen asemaan. Hän toivoi myös, että investointisuoja ei poistettaisi, koska se ajaisi myös suomalaisten pienempien yritysten etuja Yhdysvaltojen maaperällä. (Jungner 2016). Sopimuksen täytäntöönpano mahdollistaisi monien erooppalaisten ja suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten kasvun. (Yle Areena 2016.)

Kahdenvälisillä investointisopimuksilla yritysten kotivaltiot pyrkivät joissakin tapauksissa sääntelemään omassa maassaan toimivan pääkonttorin ulkomaisten tytäryhtiöiden toimintaa esimerkiksi kolmansiin maihin määriteltyjen poliittisten määrästen noudattamisen ja verotuksen

osalta. Tällä tavoin toimii esimerkiksi Yhdysvallat. (Paaermaa, 2015, 7, 12-13, 22-23.)

Sopimuksella olisi paljon positiivisia vaikutuksia varsinkin arkiseen vientitoimintaan. Parempi pääsy suuremmille markkinoille hyödyttäisi etenkin palvelujen kaupan puolta. Kuten kuviosta seitsemän nähdään sopimus pystyisi myös vähentämään tuotteiden ja ideoiden kaksinkertaisia sertifiointeja. Tämä tarkoittaisi siis sitä, että kertaalleen EU:ssa hyväksytyt tuotteet ei tarvitsisi enää uudelleen tarkastuttaa Yhdysvaltain markkinoille. Sopimus kasvattaisi myös ulkomaan vientiä ja aiheuttaisi myös positiivisia poliittisia vaikutuksia, mikä osoitetaan myös kuvassa neljä. Positiivisilla poliittisilla vaikutuksilla tarkoitetaan tiivistyvää ja yhtenäistä poliittista yhteistyötä valtioiden välillä. (Rytkönen, 2014.) Pidemmällä tähtäimellä suurimmat hyödyt tulisivat sääntelyyn liittyvien esteiden purkamisesta ja yhteisen sääntely-yhteistyön rakentamisesta, jossa säännöistä päätettäisiin yhdessä. Kaupanesteiden purkamisen lisäksi TTIP:llä on merkittävä geopoliittinen ulottuvuus. Tämä tarkoittaa sitä, että TTIP vahvistaisi myös EU:n ja USA:n globaalia taloudellista vaikuttavuutta ja painoarvoa suuremmissa mittakaavassa. (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2015.)

3.4 TTIP:n esteet

TTIP joutuu ennen toteutumistaan kohtaamaan monia esteitä. Tällä hetkellä suurimmiksi huolenaiheiksi sopimuksen hylkäämisen kannalta on noussut kansalaisjärjestöjen vastarintama, adressit sopimukseen liittyen, kansalaisten ennakkoluulot ja nykyisen Amerikan presidentin vähäinen kiinnostus tehdä yhteistyötä Euroopan kanssa. Yhdysvalloissa TTIP:n etenemistä hidastaa ja mutkistaa myös Tyynenmeren alueen maiden Trans-Pacific Partnership- sopimus, jota kongressi ei ole vielä ratifioinut. Trans-Pacific Partnership on laaja 12 Tyynenmeren alueen valtion muodostama vapaakauppasopimus. Vapaakauppasopimukseen kuuluvat: Australia, Brunei, Chile, Japani, Kanada, Malesia, Meksiko, Peru, Singapore, Uusi-Seelanti, Vietnam ja Yhdysvallat. (Intereconomics 2015.)

Muita sopimukselle mahdollisia uhkia ovat Britannian Brexit EU-ero ja EU:n nimisuoja järjestelmä.

Nimisuoja järjestelmällä tarkoitetaan maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuoja järjestelmää, joka on ollut Euroopan yhteisöön liitettynä jo vuodesta 1993. Järjestelmän tarkoituksena on elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden suojaaminen vakiintuneen nimen väärinkäytöltä ja niiden väärennöksiltä. (Evira 2011.)

Kuten arvata voi, TTIP on herättänyt paljon huolia kansalaisjärjestöissä ympäri Eurooppaa. Huolta ovat herättäneet muun muassa ympäristönsuojeluun, elintarvikkeisiin, kuluttajansuojalakiin, USA:n painostus sopimuksen syntyyn, uuteen investointisuoja järjestelmään liittyvät muutokset ja ongelmat. Näiden listattujen huolien takia kansalaisjärjestöt ovat panneet aluille sopimusta hidastavia adreseja ja vastarintamia.

USA on antanut vaatimuksia sopimuksen vauhdittamiseksi, esimerkkinä tästä toimii tuontihelpotusten hylkääminen eurooppalaisilta autonvalmistajilta. Sopimuksen kannalta olisi erittäin tärkeää, että prosessi saataisiin nopeasti liikkeelle. Nykyisen kaksi vuotta kestävä ratifiointivaiheen takia sopimus kuitenkin pyörii paikallaan.

Vuoden 2016 lopulla sopimus laitettiin jäihin USA:n presidentinvaalien voittajan presidentti Donald Trumpin toimesta. Vapaakauppaa vastustavista näkemyksisään tunnettu Donald Trumpin nousu Yhdysvaltain presidentiksi on saanut monet miettimään, joudutaanko sopimus mahdollisesti hylkäämään. EU ei ole kuitenkaan luovuttanut sopimuksen suhteen. Sopimusta yritetään pitää yllä hitaalla lämmittelyllä ja mainostamalla Venäjän läheistä sijaintia. (Etelä-Suomen Sanomat 2016).

Sopimuksen uudelleen muokkaaminen saattaisi nopeuttaa sen läpimenoa. Hylkäämällä kohdan investointisuoja sopimuksesta mahdollisesti vauhdittaisi sopimuksen täytänöönpänoa ja saattaisi lepyttää osan

kansalaisjärjestöistä. Kohdan hylkääminen saattaisi vastavuoroisesti aiheuttaa sopimuksen täytäntöönpanon jarruttamista Yhdysvaltojen puolelta, koska toteutuessaan investointisuojausopimus suojelisi investoijien ja suuryritysten oikeuksia Atlantin toisella puolella. EU on myös ilmoittanut, ettei halua suostua niin sanottuun kevyeseen versioon TTIP-sopimuksesta.

Viimeisimmän tiedon mukaan sopimuksesta ollaan valmiita neuvottelemaan, mutta osa sopimuksen ehdoista on laitettava uusiksi. Presidentti Donald Trumpin ja Saksan liittokanslerin Angela Merkelin ensimmäisessä tapaamisessa Trump korosti moneen otteeseen, että hän ei halua eristää Yhdysvaltoja taloudellisesti, vaan haluaa maailmankaupan olevan reilua myös Yhdysvalloille. Vastauksissaan Trump esitti, haluavansa kääntää ulkomaankaupan suuntaa siten, että kauppa palvelee Yhdysvaltojen etuja ja turvaa toteutuessaan amerikkalaisten työtilanteen. Tässä tapauksessa toimitapana voisi käyttää sopimuksen uudelleenlukua ja kumpaakin aluetta hyödyttävien kohtien lisäämistä sopimukseen. (YLE Uutiset 2017.)

Ennakkoluuloihin on helppo puuttua kertomalla aiheesta asiallisesti ja rakentavasti. Aiheesta pitää esitellä molemmat puolet, mutta korostamalla positiivisia puolia saadaan kansalaiset kannattamaan sopimuksen täytäntöönpanoa. Sopimukseen positiivisesti suhtautuvat ihmiset ovat sitä mieltä, että hyvin harvoja neuvotteluita käydään läpi kokonaan avoimin ovin mikä saattaa vaikuttaa ennakkoluulojen syntyyn. Siksi kansalaisjärjestöt vaativatkin komissiolta avoimuutta. Avoimuutta halutaan koskien neuvotteluihin osallistujia ja neuvotteluissa käytyjä kohtia. Sopimuksen salaaminen ja yksityiskohtien piilottelu herättävät ihmisissä epäilystä. Asioiden avaaminen kansalaisille loisi avoimuuden ja mukaan kuuluvuuden tunteen. Ihmiset pelkäävät kaikkea mistä ei ole varmuutta ja mitä piilotellaan, joten pitää luoda turvallinen ilmapiiri sopimusta ja sen positiivisia vaikutuksia kohtaan.

Suurin ennakkoluulo ja pelko näyttävät olevan Amerikan liian vahva sääntely ja vaikutus Euroopan kansalaisten oikeuksia kohtaan. Sopimusta säättämällä turvataan Euroopan asema ja kansalaisoikeudet sopimuksen toteutuessa.

Toimintatapojen eriävyys hidastaa myös sopimuksen syntyä. Vaikka USA:lla ja Euroopalla on monia yhtäläisyyksiä, esimerkiksi tuotestandardeihin liittyen niillä pelätään olevan liikaa vaatimuksia ja laillisia eriävyyksiä. Tällä tarkoitetaan tuotteiden säilöntään ja sisältöön liittyviä eriävyyksiä.

Britannian Brexit EU-ero hidastaisi sopimuksen tekemistä huomattavasti, koska Eurooppa keskittyisi ensisijaisesti hoitamaan kauppasuhteet kuntoon Britannian kanssa. (Yle uutiset 2016.) EU menettäisi myös eron myötä palasen sopimuksen neuvotteluvalteista. Ainoana valttikorttina tähän toimisi nopea sopimuksen muodostuminen. EU:n nimettömien lähteiden mukaan EU-erolla ei ole vaikutusta sopimukseen, jos sopimus saadaan aikaiseksi ennen Britannian eroa. Viimeisimpien tietojen mukaan Brexit EU-ero on hyväksytetty kuningattarella ja valmis täytäntöönpanoon. (Keskipohjanmaan Uutiset 2017.)

EU:n nimijärjestelmästä esimerkkinä toimii, että vain Champagnen alueella tuotetaan ainoastaan samppanjaa ja se ettei mikä tahansa juusto ole feta tai sinihomejuustoa. Koska järjestelmän tarkoituksena toimii elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden suojaaminen vakiintuneen nimen väärinkäytöltä ja niiden väärennöksiltä tuotteiden vienti valtioiden välillä saattaisi vaikeutua samankaltaisten tuotenimikkeiden takia.

Eurooppalaiset autonvalmistajat hyötyisivät eniten sääntelyn vähenemisestä. Yhdysvalloille ongelmakohtana tässä toimisi julkiset hankinnat eli se, että eurooppalainen rakennusyritys voisi osallistua tarjouskilpailuun suurissa amerikkalaisissa rakennusprojekteissa. Tähän ongelmakohtaan tarvittaisiin yhteisiä esimerkiksi elintarvikenimikkeisiin ja rakennusprojekteihin kohdistuvia sääntelyitä. (EVIRA 2016.)

3.5 TTIP ja Suomi

Kuten aiemmin on mainittu TTIP:llä olisi toteutuessaan paljon niin positiivisia kuin negatiivisiakin vaikutuksia Euroopan ja Suomen talouteen. Suomen talouden tavoittelemiin vaikutuksiin kuuluu paljon positiivisia tavoitteita. USA:n kanssa neuvoteltava TTIP-sopimus on Suomen elinkeinoelämälle hyvin tärkeä. Suomelle keskeisintä sopimuksen toteutuessa on vahva taloudellinen kasvu, työpaikkojen lisääntyminen, markkinoiden avautuminen palveluissa, tavarakaupassa ja julkisissa hankinnoissa.

Suomalaisille yrityksille on myös keskeisintä tullimenettelyjen helpottaminen, kaupan teknisten esteiden vähentäminen ja suomalaisyritysten mahdollisuuksien tasapuolistaminen USA:ssa. Sopimus vähentäisi myös tasapuolisuuteen ja markkinoiden avaamiseen liittyviä kustannuksia ja vahvistaisi suomalaisyritysten asemaa kansainvälisessä kilpailussa. Tällä tavoin suomalaisyritykset pääsisivät hyötymään USA:n markkinoiden kasvusta ja ostovoimasta. Suurimmat sopimuksesta hyötävät yritykset ovat joko keskisuuria tai pieniä yrityksiä, jotka haluavat kasvattaa toimintaansa seuraavalle tasolle. Suomalaisten suorat investoinnit USA:han ylittävät amerikkalaisten tehdyt investoinnit Suomeen. Merkittävimmät investoinnit ovat tulleet Suomeen amerikkalaisyritysten Euroopan tytäryritysten mukana. Amerikkalaisia houkuttelee Suomeen sijainti Venäjän naapurissa. Suomi nähdään laajemmassa mittakaavassa Luoteis-Venäjältä, Baltian maista ja Pohjoismaista koostuvan talousalueen keskuksena hyvien kulkuyhteyksien ja sijainnin ansiosta. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2015.)

Julkisissa hankinnoissa suurimpina kasvualueina pidetään, energia- ja ympäristöosaamiseen liittyviä tuotteita, tieto- ja viestintäpuolta ja palveluita. Suurimpiin kasvualueisiin voidaan luetella myös terveydenhoitoala, perus- ja palvelualan palvelut.

Sopimus pystyisi vähentämään tuotteiden ja ideoiden kaksinkertaisia sertifiointeja. Mikä tarkoittaisi siis sitä, että kertaalleen EU:ssa hyväksytyjä

tuotteita ei tarvitsisi enää uudelleen tarkastuttaa Yhdysvaltain markkinoille. Tämä taas helpottaisi suomalaisten yritysten maahanvientiä ja tuotteiden suojausta. Sopimus kasvattaisi myös ulkomaan vientiä ja aiheuttaisi myös positiivisia vaikutuksia Suomen poliittisiin suhteisiin. (Rytönen, 2014.)

Suomi kiinnittää sovittelussa erityistä huomiota avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen. Suomi toivoo Yhdysvaltojen ja EU:n kauppaja- ja investointikumppanuussopimuksen täytäntöönpanolla parannusta eurooppalaisten yritysten markkinoillepääsyyn vapauttamalla tavara- ja palvelukauppaa sekä avaamalla nykyistä laajemmin Yhdysvaltain julkisia hankintoja tasavertaiselle kilpailulle. Monenkeskiset neuvottelut ovat aina olleet Suomelle tärkeässä asemassa. (Ulkoasiainministeriö 2017 c.)

Monenkeskiset neuvottelut ovat aina olleet Suomelle ensisijaisia. Maailman kauppajärjestön WTO:n Dohan kierroksen pitkittyessä kahdenvälisen ja alueellisten sopimusten merkitys on kasvanut. Dohan kierroksella tarkoitetaan meneillä olevaa WTO-sopimuksen allekirjoittain jäsenmaiden välistä neuvottelukierrosta. (Ulkoasiainministeriö 2015.)

Neuvotteluissa pyritään sopimaan, miten tuotteiden markkinoillepääsyä helpotetaan esimerkiksi alentamalla tulleja. Alueelliset ja kahdenväliset järjestelyt täydentävät WTO:n sopimuksia. Suomen rooli on maailmankaupassa huomattavasti merkittävämpi, kuin väkiluvumme osuus koko maapallon väestöstä. (Reimavuo, 2001, 20, 29, 31-34, 119.)

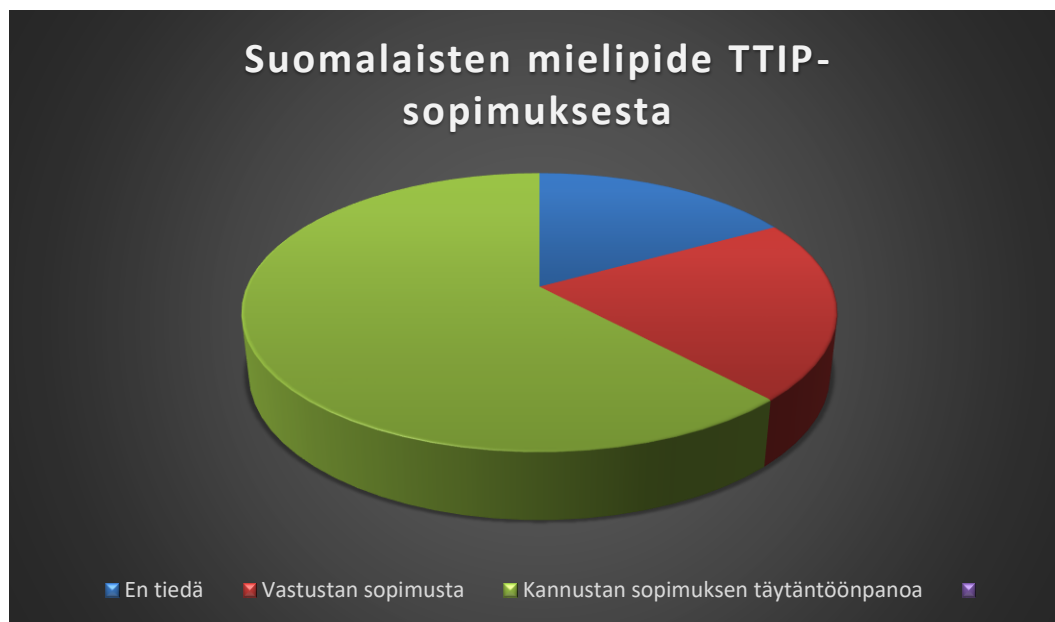
Kaupan sujuminen on erityisesti elintärkeää Suomelle, koska maa on pieni ja riippuvainen ulkomaankaupasta. WTO:n luomat yhteiset pelisäännöt ovat auttaneet jo monia vuosia yrityksiä selviämään kaupanteosta. (Reimavuo, 2001, 20, 29, 31-34, 119.) Oikeilla pelisäännöillä, rajoituksilla, jotka seuraavat kaupan jatkuvaa muutosta ja oman alan kannalta merkittävien asioiden valmisteluilla luodaan yrityksille elintärkeä pohja. Suomelle mahdollisia kilpailuvaltteja ovat teknologia, liiketoimintaympäristö, tietoliikenneyhteidet, yritysten strategiat, taloudellinen luovuus ja Venäjän läheisyys. (Ulkoasiainministeriö 2017 c.)

Suomalaisten yritysten suurimmiksi huoliksi ovat nousseet kemikaali-, maatalous- ja ruokaturvallisuuden heikkeneminen. Yhdeksi suurimmista puheenaiheista on myös noussut sopimukseen liitetty investointisuojajärjestelmä, joka mahdollistaisi uudenlaisen oikeusjärjestelmän nykyisen rinnalle. Tämä oikeusjärjestelmä ajaisi ensisijaisesti ulkomaalaisten yritysten ja investoijien etua puuttua valtioiden eli jopa Suomen lainsäädäntöön toisinaan jopa hyvin kyseenalaisin perustein, jos kokisi saaneensa epämukaisuutta kaupankäynnissä. (Vuoripuro, 2016.) Toisaalta investointisuoja on myös suoja, joka takaa suomalaisyritysten menestyksen ja toisella mantereella käytävän kaupan oikeudenmukaisuuden. (Minimahti 2015.)

Sopimusta vastustavat yritykset ovat esittäneet haittapuolia liittyen ympäristöön, elintarvikkeisiin, kuluttajansuojalakiin, tuotesisältö rajoitteisiin, yritysten, työntekijöiden ja työntekijöiden oikeuksiin tehtävät mahdolliset muutokset. (Rytkönen, 2014.)

Sopimus mietittyttää myös monia rahoituslaitoksia, lääkelaitoksia ja verottajaa. Verotus tuo paljon pääomaa Suomen valtiolle ja jos verotus kiertää kolmansien valtioiden kautta niin suurin osa verorahojen saannista voi jäädä valtiolta hukkaan. Tämä taas veisi määrärahoja valtion ja sen tukemien yritysten toiminnasta. Kansainvälisen ja vapaan kaupan jatkuva muuttuminen ja kehittyminen tuo myös omat haasteensa. Alkuvaiheeseen kuuluva suomalaisyritysten sijoittaminen ulkomaan pankkirahoituksen kautta ei ole myöskään aina mahdollinen vaihtoehto. Tämä tarkoittaa sitä, että, jos yrityksellä ei ole todennettua historiaa toiminnastaan sijoittaminen ulkomaankaupan liiketoimintaan voi katketa käsittely vaiheeseen. Myös eri valtioiden tapa käsitellä rahoitusta ja rahoituslaitoksia huolestuttaa suomalaisia rahoituslaitoksia. Sopimuksen täytäntöönpanossa on turvattava sopimuksen kummatkin osapuolet mahdollisilta talouden suurilta muutoksilta. (Paaermaa 2015, 12-16, 22-23.)

Eurobarometrin (marraskuu 2016) mukaan 66 prosenttia suomalaisista kannattaa TTIP-sopimusta. Kannatus on kasvanut 14 prosenttia keväästä 2016 samalla kun sopimuksen vastustus (24 prosenttia) on vähentynyt. (Ulkoasiainministeriö 2017 c.)

KUVIO 8. Suomalaisten mielipide TTIP-sopimuksesta (Verkkouutiset.fi 2014).

Kuten kuviosta kahdeksan nähdään, tutkimuksessa haastateltavilta kysyttiin; kannatatko vai vastustatko vapaakauppa- ja investointisopimusta, joka muodostettaisiin EU:n ja USA:n välille. Suomalaisista 62 prosenttia kannattaa tutkimuksen mukaan TTIP-sopimuksen täytäntöönpanoa. Vain 21 prosenttia suomalaisista vastustaa sopimusta ja 17 prosenttia ei osannut vastata esitettyyn kysymykseen, kuten oheisessa kuviossa ilmenee. Tämän tutkimuksen on tehnyt TNS Gallup Oy. Tutkimusta varten haastateltiin 1002 suomalaista marraskuussa 2014. (Verkkouutiset.fi 2014.)

UNCTAD:in eli Yhdistyneiden kansakuntien kauppa- ja kehityskonferenssin mukaan Suomi kuuluu maihin, jotka hyötyisivät merkittävästi ulkomaalaisista investoinneista, mutta jossa ulkomaalaisten investointien määrä on tällä hetkellä vähäinen.

Suurin osa suomalaisista suuryrityksistä on siirtänyt toimintansa ulkomaille kasvaessaan kansainväliseksi suuryritykseksi. Toiminnan kasvaessa näiden yritysten toiminnasta vain suhteellisen pieni osa jää Suomeen.

Tällä hetkellä sopimus on kuitenkin "jähdytetty". Suomi, kuitenkin toivoo TTIP neuvottelujen jatkuvan. Suomen kanta TTIP-neuvotteluihin on ennallaan. Suomi tavoittelee edelleen tasapainoista ja kunnianhimoista sopimusta Yhdysvaltojen kanssa.

Yhdysvallat on yksi Suomen tärkeimmistä vientimaista Euroopan ulkopuolella. Suomen etuihin kuuluisi, että EU:n ja Yhdysvaltojen kauppasuhteita kehiteltäisiin edelleen ja että TTIP-neuvottelut jatkuisvat uuden hallinnon muodostuessa.

Neuvotteluja edellytetään jatkavan muun muassa terveys- ja kasvinsuojelutoimissa, maatalous, avoimuus sääntelymenettelyissä, tarpeettomien testausmenettelyjen vähentämisellä, investointisuoja ja riitojenratkaisumekanismien käsittelemisellä sekä vahvistamalla velvoitteet koskien ympäristönsuojelua ja työelämän oikeuksia.

Neuvotteluissa pisimmälle on päästy suomalaisyrityksien edun kannalta, pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskevan luvun, tullaus- ja kauppamenettelyjen sekä kilpailupolitiikan osalta.

Tämänhetkisen tilanteen nojalla suomalaisilla on positiiviset odotukset ja kuva sopimuksesta. Toteutuessaan sopimus tukisi Suomen taloutta ja suomalaisia yrityksiä. Kaupan vapautuessa Suomella olisi suuri etu kaupankäyntiin sijaintinsa ansiosta. Yhdysvallat ovat ilmoittaneet kiinnostuksensa kauppaan Venäjän kanssa, mikä onnistuisi hienosti Suomen välityksellä. (Ulkoasiainministeriö 2017 c.)

Seuraavassa kappaleessa käsitellään asiantuntijoille tehdyn kyselyn tuloksia.

4 TUTKIMUS TTIP: N MAHDOLLISISTA VAIKUTUKSISTA SUOMALAISTEN YRITYSTEN TALOUTEEN

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön aihe, käydään läpi tutkimuksen toteutus, tulokset ja tuloksista saadut johtopäätökset. Luvun lopussa arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksen tausta

Opinnäytetyön aiheena on TTIP- sopimuksen täytäntöönpanon mahdollisuudet ja sen vaikutukset suomalaisten yritysten talouteen. Sopimus tulee mahdollisen täytäntöönpanon seurauksena vaikuttamaan koko maailman talouteen.

Vapaakauppasopimuksella tarkoitetaan kansainvälistä sopimusta, jonka tavoitteena on vähentää kaupan ja investointien esteitä. Näin sopimuksen solmineet valtiot voivat sopia keskinäisen kaupan ehdoista, kuten maahan viennistä ja maasta tuonnista. Sopimuksia voidaan muodostaa niin kahden kuin useammankin valtion välillä. Sopimisen kohteena ovat perinteisesti olleet tariffit eli tullimaksut sekä muut liiketoiminnan sääntelyyn, investointiin ja sijoittamiseen liittyvät asiat. Vapaakauppa ei nimestään huolimatta ole koskaan vapaata. Kyseisellä sopimuksella kauppaa pyritään säätelemään ja vähentämään rajoituksia ilman sen kokonaisvaltaista vapauttamista. (Vuoripuro 2016.)

Tutkimuksessa tutkitaan, millainen käsitys suomalaisilla suuryrityksillä on TTIP-sopimuksesta, miten sopimus vaikuttaisi Suomen taloustilanteeseen, olisivatko vaikutukset positiivisia, millaisia hyöty- ja haittapuolia sopimuksella voisi olla toteutuessaan.

Vuodesta 2013 asti on ollut monenlaista keskustelua vapaakauppasopimuksen synnystä. Kuitenkin tähän päivään menessä sopimukselle ei olla saatu päätöstä kaksi vuotta kestävästä ratifiointivaiheen takia. Kapuloita rattaisiin on laittanut myös Yhdysvaltain Presidentti Donald

Trump. Trumpin mukaan neuvotteluja ei ole vielä lopetettu, mutta niitä on hieman hidastettu. Tuoreen Presidentin tarkoituksena on saada kasaan uusi hallinto ja toteuttaa vaalilupauksiaan ennen aiheen uudelleen käsittelyä. (YLE Uutiset 2017.)

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa sopimuksen syntymisen mahdollisuuksia ja saada näkemys sen vaikutuksista Suomen talouteen. Opinnäytetyö on tehty yritysten näkökulmasta, joten siinä haastatellaan suomalaisten suuryritysten edustajia tai kansainväliseen kauppaan erikoistuneita henkilöitä.

Suomalaisilla on monenlaisia mielipiteitä koskien Suomen taloutta ja sen taloudellisen tilanteen parantamista. Siksi on tärkeä määritellä, olisiko vapaakauppasopimus sopiva kandidaatti Suomen talouden parantamiseksi. Näin tutkimuksen tarkoituksena on selvittää pitävätkö suomalaisten suuryritysten edustajat sopimusta tärkeänä Suomen talouden kannalta ja näkevätkö yritykset sopimuksessa enemmän hyötyjä vai haittoja.

Tutkimuksen toteutus

Tutkimusta varten lähetettiin kysely 20 suomalaisen suuryrityksen edustajalle. Tutkimukseen valittiin henkilöt yrityksen kansainvälisyyden tai koon perusteella. Vastausprosentti oli 10 prosenttia. Kyselyyn tuli kaksi vastausta.

Kyselyt lähetettiin toukokuussa ja muistutusviestin jälkeen kysely suljettiin viikolla 32. Haastattelujen läpikäynti ja analysointi tapahtuivat viikon 34 loppupuolella. Vastaukset säilytetään tietokoneella, kunnes opinnäytetyö on julkaistu, minkä jälkeen aineisto tuhotaan asianmukaisesti. Tutkimus oli toteutettu yksilökohtaisilla kyselyillä. Kysely lähetettiin sähköpostilla, ja vastaukset kirjattiin tietokoneelle. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 2 haastateltavaa. Empiirisen osan toteutus kesti noin 12 viikkoa.

Kyselyn kato eli poistuma oli kyselyssä suuri Tästä johtuen tulokset ovat vain suuntaa antavia. Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä oli sähköpostitse toteutettu teemaan liittyvä kysely, joka on luonteeltaan kvalitatiivinen avoimine kysymyksineen. (Mäkelä, Klaus 1990 5-10, 22-30.)

Tutkimuksessa käytettiin tutkittavaan aiheeseen liittyviä teemoja. Tutkimuksessa toteutettiin myös avoimen tutkimusmenetelmän näkökulmaa. Tämä tarkoittaa sitä, että joidenkin kysymysten kohdalla vastauksen laatu voi olla hyvin vapaamuotoinen. (Kvantitatiivinen tutkimus 2014.)

Kysely teemoihin kuuluivat muun muassa käsitys TTIP:stä lyhyesti, mitä tiedetään sen vaikutuksista Suomeen, mitä mieltä osallistuja on sen toteutumisesta ja mikä maa olisi EU:lle sopiva kauppakumppani. Teemojen tarkoituksena on käydä läpi suomalaisten suuryritysten käsitys, mielipide kyseisestä kohdeilmioistä ja sen vaikutuksista. Tutkimuksessa käytettävät teemat ja kysymykset pyrkivät määrittämään tarkasti tutkimuksen sisältöä ja suomalaisten yritysten mielipiteitä.

4.1 Tulokset

Tutkimuksessa tutkittiin osallistuneiden tietämystä TTIP- sopimuksesta ja sen vaikutuksista suomalaisten yritysten talouteen.

Mikä on mielipiteenne TTIP:n toteutumisesta?

Vastanneista kumpikin oli sitä mieltä, että sopimuksen toteutuminen on hyvin epätodennäköistä. Toteutuminen vaikuttaa vastaajien mukaan varsin epätodennäköiseltä, koska sopimus oli tarkoitus saada päätökseen Obaman presidenttikauden aikana, mutta siihen ei pystytty. Sopimuksen mainittiin jääneen raakileeksi, eikä sopimuskohdista ole päästy kaikin osin yhteisymmärrykseen. Trumpin kanta oli enemmänkin protektionismia lisäävä, joten sopimuksen uudelleen käsittely tulisi olemaan

todennäköisesti aikaisempaa hankalampaa. Vastanneet halusivat kuitenkin uskoa, että sopimusneuvottelut jatkuisivat, jos molempia osapuolia tyydyttävään lopputulokseen päästäisiin.

Kannatatteko vai vastustatteko sopimuksen toteutumista?

Sopimukseen liittyy paljon niin positiivisia, kuin negatiivisiakin ajatuksia. Haastateltavien ajatukset olivat pääosin positiivisia pieniä huolia lukuun ottamatta. Kyselyn perusteella kumpikin yrityksen edustaja piti TTIP:tä positiivisena asiana Suomen taloudelle. Yrityksen edustaja Y kannatti periaatteessa vapata kauppaa ja näin ollen tätä sopimusta myös. Yrityksen edustaja X kannatti myös sopimuksen toteutumista tietyn edellytyksin. Hänen mielestään sopimuksella olisi positiivisia kaupallisia vaikutuksia, mutta sen toteutuksessa tulisi kuluttajansuoja ottaa huomioon.

Olisiko sopimus taloudellisesti kannattava Suomelle ja suomalaisille yrityksille?

Tutkimuskysymyksessä haluttiin kartoittaa sopimuksen mahdollinen taloudellinen hyöty suomalaisille yrityksille. Kummatkin yrityksen edustajat olivat sitä mieltä, että sopimus olisi taloudellisesti kannattava suomalaisten yritysten näkökulmasta. Yrityksen edustaja Y oli sitä mieltä, että sopimus on kannattava, koska Suomi elää kaupasta. Yrityksen edustaja X oli sitä mieltä, että sopimuksen toteutuminen auttaisi Suomea viennin ja työllisyyden osalta. Hänen mielestään viennin kasvu auttaisi yleisesti myös Suomen talouskasvua. Kansantaloudellisen näkökulman lisäksi sopimus olisi hänen mielestään etenkin yrityksille itselleen hyödyksi, sillä se madaltaisi yritysten kynnystä kansainvälistyä. Vastaaja työskentelee itse pk-yritysten parissa ja hänen mielestään suurimmat kansainvälistymisen haasteet liittyvät byrokraatiaan ja epätietoisuuteen kohdemaan laeista ja toimintatavoista.

Millaisia laillisia haasteita sopimuksella mahdollisesti olisi?

Kummatkin yrityksen edustajat uskoivat, että sopimuksella voi olla laillisia esteitä. Suurimpina laillisina esteinä pidettiin: oikeuspaikkakysymyksiä eli miten EU:n ja USA:n eriävät käytännöt esim. ympäristö, kuluttajansuoja ja turvallisuus saadaan sovittua molempia osapuolia miellyttäväksi.

Millaisia taloudellisia vaikutuksia sopimuksella olisi suomalaisille yrityksille?

Kummatkin yrityksen edustajista olivat sitä mieltä, että vaikutukset ovat positiivisia. Sopimuksen arvioitiin avaavan lisää vientimahdollisuuksia. Eri alojen ajateltiin kuitenkin voivan yllättyä lisääntyvästä kilpailusta. Yrityksen edustaja X oli myös sitä mieltä, että vapaakauppasopimus ei kuitenkaan itsessään vielä lisää vientiä, vaan yrityksillä itsellään pitää olla halu ja toimiva tuote kansainvälisille markkinoille.

Mikäli sopimus toteutuu olisiko Suomelle hyötyä Venäjän ja Baltian maiden läheisestä sijainnista?

Kumpikaan yrityksen edustajista ei ottanut kantaa tähän kysymykseen.

Tuleeko investointisuoja sisällyttää vai sivuuttaa sopimuksesta?

Yrityksen edustaja Y oli sitä mieltä, että investointisuoja on hyvä asia, mutta missä ja millä lainsäädännöllä riidat ratkaistaan, on vaikea kysymys. Osapuolien tulisi pyrkiä tasapuolisuuteen kaatamatta, kuitenkin koko TTIP:tä. Yrityksen edustaja X ei ottanut kantaa kysymykseen.

Mitä investointisuojan poistaminen merkitsee suomalaisille investoijille ja pienille yrityksille?

Yrityksen edustaja Y oli sitä mieltä, että investointisuojan poistaminen loisi epävarmuutta suomalaisten investoijien ja pienyritysten keskuudessa, kun taas yrityksen edustaja X ei ottanut kantaa.

Sopisiko Euroopan välityksellä jokin muu maa Suomelle kauppakumppaniksi tällaisen sopimuksen tekemiseen EU:n ulkopuolella?

Yrityksen edustaja Y oli sitä mieltä, että Suomelle voisi mahdollisesti olla muita kauppakumppaneita, mutta USA olisi kuitenkin selkeästi olennaisin. Yrityksen edustaja X ei osannut vastata kysymykseen.

Millaisena näet TTIP- sopimuksen tulevaisuuden?

Kummatkaan yrityksen edustajista eivät uskoneet sopimuksen päätöksissä tapahtuvan muutoksia lähivuosina. Yrityksen edustaja X lisäsi vielä, että tänä päivänä protektionismi on yleistynyt ja etenkin Trump on vahvasti tuonut esille oman kantansa sen kannustamisesta. Myös Euroopassa poliitikot ovat tuoneet esille hyvin, etteivät aio taipua USA:n vaatimukseen sopimuksessa. Vastaja X uskoi, että sopimusneuvottelut otetaan uudestaan esille, kun ajat vapaakaupan osalta ovat todennäköisemmät.

4.2 Johtopäätökset

Vastaajat pitivät sopimuksen mahdollista syntymistä enimmäkseen positiivisena varsinkin Suomen talouden ja suomalaisten yritysten kannalta. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että vastaajat kannattavat sopimuksen syntymistä. Vastaavasti sopimuksen syntymistä Euroopan ja USA:n välille sekä nopeita ratkaisuja sopimuksen etenemisestä pidettiin kuitenkin epätodennäköisinä. Suurimmiksi huolenaiheiksi nousivat oikeuspaikkakysymykset, EU:n ja USA:n eriävät käytännöt, kuten ympäristö-, kuluttajansuoja- ja turvallisuuskysymykset.

Investointisuoja pidettiin hyvänä asiana suomalaisille yrityksille ja sen poistamisella ajateltiin olevan epävarmuutta luovia piirteitä. USA:ta pidettiin Suomelle tärkeimpänä kauppakumppanina sopimuksen tekoon. Suomen läheisestä sijainnista Venäjään ja sen aiheuttamista positiivisista vaikutuksista vastanneilla ei ollut mielipidettä. Kummatkin vastaajista uskoivat kuitenkin, että neuvotteluita jatketaan, kun ajankohta vapaakaupan osalta on otollisempi.

Tutkimuksesta saa varsin kattavan kuvan TTIP:n ja sen täytäntöönpanon mahdollisuuksista ja vaikutuksista. Tosin tämä perustuu erityisesti lähdemateriaaleihin, ei niinkään toteutettuihin kyselyihin. Kyselyiden voi todeta vahvistavan näkemystä, jota teorian ja muiden lähteiden perusteella vapaakauppasopimuksesta on nostettu esiin. On syytä korostaa, että kysely perustuu vain kahden vastaajan mielipiteisiin, joten niiden yleistäminen laajemmin ei ole mielekäästä.

Yhteenvetona voi todeta, että lähdemateriaalien perusteella mahdolliset positiiviset vaikutukset TTIP-sopimuksesta liittyvät yritysten vienti- ja toimintaedellytysten paranemiseen. Edellytyksiä parantavat muutokset muun muassa sertifiointeissa ja investointisuojoissa. Vastaavasti lähdemateriaaleista löytyvät haasteet liittyvät toimintaedellytysten sekä -puitteiden mahdollisiin täytäntöönpanon vaikeuksiin, kuten eri maiden

erilaisiin toimintatapoihin ja laillisiin esteisiin. Vastaavia asioita nousee esiin myös asiantuntijakyselyiden tuloksissa.

Nämä edellä esitetyt näkökulmat vastaavat tutkimuskysymyksiin. Vaikutuksia on paljon ja kokonaisuus on erittäin laaja ja monisyinen. Onkin syytä korostaa, että sopimuksen mahdollisten vaikutusten arviointiin sisältyy paljon epävarmuustekijöitä. Siksi olisikin mielenkiintoista – sopimuksen toteutuessa – selvittää jatkotutkimuksella millaisia vaikutuksia sopimuksella on aidosti ollut.

Jatkotutkimuksena olisi lisäksi mielenkiintoista selvittää eri alojen edustajien mielipiteitä sekä mahdollisia korjausehdotuksia sopimusta varten. Olisi mielenkiintoista selvittää myös laajemmin kansainvälistä kauppaa käyvien asenteita vapaakauppaa ja protektionismia kohtaan.

4.3 Validiteetin ja reliabiliteetin arviointi

Kysymyslomake testattiin ennen kyselyn tekemistä ulkopuolisen henkilön avulla. Tämän pohjalta lomaketta muokattiin täydentämällä sitä muutamalla lisäkysymyksellä. Kyselyyn lisättiin saatekirje ennen kyselyn lähettämistä eri yrityksille. Kyselylomakkeessa oli pelkkiä avoimia kysymyksiä. Kyselyn testaus ja läpikäynti lisäsivät kyselyn reliabiliteettia.

Kohderyhmien vastausprosentin ollessa hyvin alhainen, voi tutkimuksen kyselyosuuden reliabiliteetin ja validiteetin olettaa olevan varsin heikko. Näin ollen kysely ei anna täysin luotettavaa käsitystä eri yritysten TTIP-sopimuksen tuntemuksesta, sen mahdollisesta toteutumisesta ja vaikutuksista suomalaisiin yrityksiin. Tutkimus on toki mahdollista toteuttaa samansisältöisenä uudelleen. Kyselyssä esitettävät kysymykset oli aseteltu niin, että kyselyyn osallistuva vastaaja ymmärtää kysymyksen tarkoituksen. (Heikkilä 2014.)

Lähdeaineistona tutkimuksessa on käytetty myös mm. Yle Areenan asiantuntijahaastatteluja, mitkä eivät ole tieteellisesti luotettavia lähteitä. Tämä on kuitenkin aiheen ajankohtaisuus huomioiden perusteltua ja haastattelut ovat tuoneet asian ymmärtämiseen lisävalaistusta.

Yhteenvedona voi todeta, että haastateltavien määrä oli sen verran vähäinen, ettei tutkimustuloksia voida yleistää suomalaisiin suuryrityksiin ja niiden toimijoihin. Kokonaisuutena opinnäytetyö auttaa kuitenkin hahmottamaan TTIP-sopimukseen liittyviä näkökulmia erityisesti lähdeaineistoanalyysien ansiosta.

5 YHTEENVETO

TTIP eli Transatlanttinen kauppaa- ja investointikumppanuus vapaakauppasopimuksella tarkoitetaan kansainvälistä sopimusta, jonka tarkoituksena on yhdistää kauppaa sekä vähentää tullirajoituksia Euroopan ja USA:n välillä. Näin sopimuksen solmineet valtiot voivat sopia yhdessä keskinäisen kaupan ehdoista ja rajoittavista tekijöistä. Sopimuksella pyritään säätelemään ja vähentämään kaupan rajoituksia ilman sen kokonaisvaltaista vapauttamista. Sopimuksen voimaantulo ei ole kuitenkaan vielä taattu vaan se on kaksi vuotta kestävässä ratifiointivaiheessa. (Vuoripuro, 2016.) Toteutuessaan sopimus sisältäisi neljä kokonaisuutta: markkinoille pääsyn, sääntelykysymykset ja tullien ulkopuoliset esteet sekä globaalit säännöt. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen.

Tutkimusongelmana oli selvittää, mitä vaikutuksia TTIP-sopimuksella on suomalaisten yritysten ja Suomen talouteen. Haastetta tarkastelulle tuo se, että sopimus on kaksi vuotta kestävässä ratifiointivaiheessa. Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään taloudellista integraatiota, TTIP-sopimusta, sopimuksen esteitä, mahdollisia vaikutuksia sekä hyötyjä ja haittoja. Opinnäytetyön tarkoitus oli luoda kuva TTIP-sopimuksesta.

Tutkimuksessa käytettiin tutkittavaan aiheeseen liittyviä teemoja. Tutkimuksessa hyödynnettiin määrällisen, laadullisen tutkimusmenetelmän metodeja sekä siinä toteutettiin myös avoimen tutkimusmenetelmän näkökulmaa. Tämä tarkoittaa sitä, että joidenkin kysymysten kohdalla vastauksen laatu voi olla hyvin vapaamuotoinen. (Kvantitatiivinen tutkimus 2014.)

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan päätellä, että sopimuksen syntymistä pidetään toivottavana, mutta nopeita ratkaisuja sopimuksen etenemisestä epätodennäköisinä. Tutkimuksen mukaan voidaan päätellä myös, että U.S.A: ta pidettäisiin Suomelle sopivimpana kauppakumppanina ja sopimuksen koettaisiin tuovan suomalaisille

yrityksille taloudellista hyötyä. Suurimmiksi huolenaiheiksi sopimuksen syntymisen kannalta katsottaisiin oikeuspaikkakysymykset, EU:n ja USA:n eriävät käytännöt, kuten ympäristö, kuluttajansuoja ja turvallisuus kysymykset.

Kyselyn vastausprosentin ollessa hyvin alhainen, voi tutkimuksen kyselyosion reliabiliteetin ja validiteetin todeta olevan heikko. Näin ollen tutkimus ei kyselyn osalta anna täysin luotettavaa käsitystä eri yritysten TTIP-tietämyksestä, sen mahdollisesta toteutumisesta ja vaikutuksesta suomalaisiin yrityksiin. Tutkimuksessa on kuitenkin koottu eri lähteistä näkökulmia TTIP-sopimuksen vaikutusten arviointiin, joita asiantuntijakysely omalta osalta täydentää.

LÄHTEET

Painetut lähteet:

Browen P. Harry, Hollander Abraham ja Viaene Jean-Marie 2012. Applied International Trade; Harry P. Browen, Abraham Hollander ja Jean-Marie Viaene. 2.painos, New York, NY, 2-5, 11, 136.

Lakshmanan T.R., William P. A. S. Uma, A. L. Frannie, Bond P. James 2001. Integration of Transport and Trade Facilitation – Selected Case Studies. Washington, D.C USA: The World Bank.

Mäkelä, Klaus (1990) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.

Paaermaa Risto 2015. Työ- ja Elinkeinoministeriön julkaisu - Kansainvälisten investointien oikeudellinen sääntely. Konserni, Edita Publishing Oy, 7, 12-16, 22-23.

Reimavuo Seppo 2001. Maailman kauppajärjestö WTO – Hyödyt ja haasteet suomalaisyrityksille. 1.painos, Helsinki: Monila Oy, FiINTRA Taitto Dikyio Oy.

Tiilikainen Teija, Teemu Palosaari (toim.) 2007. Integraation teoria. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Elektroniset lähteet:

Economics Help 2016. Benefits of Free Trade [Viitattu: 19.3.2017]

Saatavissa: http://www.economicshelp.org/trade/benefits_free_trade/

Elinkeinoelämän keskusliitto. USA ja TTIP – paljon voitettavaa [Viitattu:

18.3.2017] Saatavissa: <https://ek.fi/mita-teemme/kauppapolitiikka/usa/>

Eurooppatiedotus 2014. Kuukauden kysymys; Onko EU:n säätely liikaa?

[Viitattu: 20.3.2017] Saatavissa:

<http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=315681&contentlan=1>

Eurooppatiedotus Uutiset, 5/2/2016. Suomen pysyvä edustusto EU:ssa, Bryssel; Onko EFTA vielä olemassa? [Viitattu 20.4.2017].

Saatavissa:<http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=345692&contentlan=1&culture=en-US>

Eurooppatiedotus 2016. EU:n ja Yhdysvaltojen kauppasopimusneuvottelut [Viitattu: 13.3.2017]. Saatavissa:

<http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=307389&contentlan=1&culture=fi-FI>

Euroopan Unioni 2017 a.. Sisämarkkinat. [Viitattu: 25.3.2017].

Saatavissa:https://europa.eu/european-union/topics/single-market_fi

Euroopan Unioni 2017 b.. Tulli – Vapaakauppa Euroopassa [Viitattu 25.3.2017]. Saatavissa: https://europa.eu/european-union/topics/customs_fi

Euroopan keskuspankki 2011. Talous- ja rahaliitto [Viitattu: 25.3.2017]

Saatavissa:<https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/europe/emu/html/index.fi.html>

EUR-Lex 2015. Neuvoston suositus jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista [Viitattu: 25.3.2017]

Saatavissa:<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52015PC0099>

European Commission 2017. EU and US publish TTIP state of play assessment [Viitattu: 16.3.2017] Saatavissa:

<http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1613>

Euroopan Parlamentti 2017. Sisämarkkinoiden yleiset periaatteet [Viitattu: 23.3.2017] Saatavissa:

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/fi/displayFtu.html?ftuld=FTU_3.1.1.html

Etelä-Suomen Sanomat 2016. Trump sai EU:n työntämään TTIP-neuvottelut pakastimeen [Viitattu: 16.3.2017]. Saatavissa: <http://www.ess.fi/uutiset/talous/art2318857>

EVIRA 201. EU:n nimisuojarahjestelmä [Viitattu: 16.3.2017]

Saatavissa: <https://www.evira.fi/elintarvikkeet/valmistus-ja-myynti/elintarvikkeista-annettavat-tiedot/pakkausmerkinnat/eun-nimisuojarahjestelma/>

Forbes 2011. The Good, The Bad, And the Ugly Side of Globalization [Viitattu 16.3.2017] Saatavissa:

<https://www.forbes.com/sites/panosmourdukoutas/2011/09/10/the-good-the-bad-and-the-ugly-side-of-globalization/>

Forbes 2015. The Pros and Cons of Globalization [Viitattu: 15.3.2017]

Saatavissa:

<https://www.forbes.com/forbes/welcome/?toURL=https://www.forbes.com/sites/mikecollins/2015/05/06/the-pros-and-cons-of-globalization/&refURL=https://www.google.fi/&referrer=https://www.google.fi/>

GlobalResearch 2014. The Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP): A Brief History of an Agenda for Corporate Plunder [Viitattu: 17.3.2017] Saatavissa: <http://www.globalresearch.ca/the-transatlantic-trade-and-investment-partnership-ttip-a-brief-history-of-an-agenda-for-corporate-plunder/5407780>

Hofstra University 1998-2017. The Geography of Transport Systems [Viitattu: 27.3.2017] Saatavissa:

<https://people.hofstra.edu/geotrans/eng/ch5en/conc5en/economicintegration.html>

Ilta-Sanomat - Taloussanomat 2010. Basel-komitea tiukentaa pankkien sääntelyä [Viitattu: 25.3.2017].

Saatavissa: <http://www.is.fi/taloussanomat/art-2000001685170.html>

Intereconomics 2015. TTIP: Political and Economic Rationale and Implications [Viitattu: 20.4.2017] Saatavissa:

file:///C:/Users/Nanna/Downloads/1749606623_1.pdf

Keskipohjanmaa Uutiset 2017. Kuningatar Elisabet allekirjoitti brexit-lain – EU-eroneuvottelut voivat alkaa [Viitattu: 14.4.2017]. Saatavissa:

<https://www.keskipohjanmaa.fi/uusimmat/508910/kuningatar-elisabet-allekirjoitti-brexit-lain-eu-eroneuvottelut-voivat-alkaa>

Koskiniemi Martti ja Vuori Timo 2015. EU:n ja USA:n

vapaakauppasopimus - uhka vai mahdollisuus? [Viitattu: 18.3.2017]

Saatavissa: <http://areena.yle.fi/1-2603583>

Kvantitatiivinen tutkimus 2014. [Viitattu: 15.08.2017] Saatavissa:

<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Logistiikan Maailma 2014. Kauppa-tullaus/Ulkokauppa/Vientitullaus

[Viitattu 25.3.2017]. Saatavissa: <http://www.logistiikanmaailma.fi/kauppa-tullaus/ulkokauppa/vientitullaus/>

Merkel Angela 2016. Obama hyvästelee Eurooppaa -

vapaakauppasopimuksen kohtalo auki [Viitattu 13.3.2017]. Saatavissa:

<http://areena.yle.fi/1-3427742>

Minimahti.net 2015. Tutkijat arvioivat TTIP-sopimus lisäisi Suomessa työttömyyttä sekä ajaisi maatalouden ahtaalle- EU:n kemikaali- ja

ruokaturvallisuus heikkenenisivät [Viitattu: 14.4.2017]. Saatavissa:

<https://minimahti.net/2015/06/10/tutkijat-arvioivat-ttip-sopimus-lisaisi->

suomessa-tyottomyytta-seka-ajaisi-maatalouden-ahtaalle-eun-kemikaali-
ja-ruokaturvallisuus-heikkenisivat/

NAFTANOW.ORG 2012. NAFTA [Viitattu: 17.4.2017]. Saatavissa:
<http://www.naftanow.org/>

NAFTANOW.ORG 2013. North American Free Trade Agreement [Viitattu:
17.4.2017] Saatavissa: http://www.naftanow.org/about/default_en.asp

Nymann-Lindegren Lotta 2016. EUE-kolumni: Onko EFTA vielä
olemassa? [Viitattu: 14.3.2017] Saatavissa:
<http://www.finland.eu/public/default.aspx?contentid=345924&culture=fi-FI>

Rytkönen Anne-Pauliina 2014. Mikä ihmeen vapaakauppasopimus; Anne-
Pauliina Rytkönen [Viitattu: 14.3.2017]. Saatavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-7258503>

Sosiaalihuoltolaki 2014. Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 [Viitattu: 1.5.2017].
Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

The Balance 2017. Do NAFTA's 6 Pros Outweigh Its 6 Cons? [Viitattu
17.4.2017]. Saatavissa: <https://www.thebalance.com/nafta-pros-and-cons-3970481>

The European Free Trade Association. [Viitattu: 20.4.2017] Saatavissa:
<http://www.efta.int/about-efta/european-free-trade-association>

Tulliliitto 2017. Tulli turvaa ja palvelee. [Viitattu: 25.3.2017] Saatavissa:
<http://www.tulliliitto.fi/>

Ulkoasiainministeriö 2015. Maailman kauppajärjestö [Viitattu: 16.3.2017].
Saatavissa:
[http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49686&contentlan=1&cu
lture=en](http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49686&contentlan=1&culture=en)

Ulkoasiainministeriö 2016. Tullien kapasiteetin kehittämishanke a. [Viitattu:
16.3.2017] Saatavissa:

<http://www.formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=350635&nodeid=48022&contentlan=1&culture=fi-FI>

Ulkoasianministeriö 2016. Globaalit säännöt b. [Viitattu 27.4.2017]

Saatavissa:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49680&contentlan=1&culture=fi->

Ulkoasianministeriö 2017 a.. EU:n ja Yhdysvaltojen

kauppasopimusneuvottelut [Viitattu: 25.3.2017]. Saatavissa:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=326545&contentlan=1&culture=fi-FI>

Ulkoasiainministeriö 2017 b.. EU:n ja Kanadan välinen kauppasopimus CETA [Viitattu: 27.3.2017]. Saatavissa:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=50032&contentlan=1&culture=fi-FI>

Ulkoasianministeriö 2017 c.. EU:n ja Yhdysvaltojen välisten TTIP-neuvottelujen tilannekatsaus Yhdysvaltojen hallinnon vaihtuessa [Viitattu: 16.3.2017]

Saatavissa:<http://formin.fi/Public/default.aspx?contentid=357131&contentlan=1&culture=fi-FI>

Verkkouutiset.fi Mykkänen Kai 2017. WTO:n sopimus

kauppamenettelystä saa tavarat liikkumaan tehokkaammin rajojen yli

[Viitattu: 14.4.2017] Saatavissa:

<https://www.verkkouutiset.fi/talous/wto%20um%20sopimus%20mykkanen-61904>

Vero.fi 2010. Arvonlisäverotus EU-tavarakaupassa [Viitattu: 25.3.2017].

Saatavissa: <http://www.vero.fi/fi->

[FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverotus_EUtavarakaupassa\(14381\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverotus_EUtavarakaupassa(14381))

Vuoripuro Verna 2016. TTIP-sovun syntyminen tänä vuonna on mahdotonta” – HS kertoo mistä vapaakauppaneuvotteluissa on kyse; Verna Vuoripuro [Viitattu:17.3.2017] Saatavissa: <http://www.hs.fi/talous/art-2000002918424.html>

YLE Areena 2016. TTIP-sopimus vastatuulella; Mikael Junger [Viitattu: 26.4.2017] Saatavissa: <http://areena.yle.fi/1-3695232>

YLE Uutiset 2017. Merkel ja Trump tapasivat ensi kertaa – reilu kauppa vilisi puheissa [Viitattu16.4.2017] Saatavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9517416>

YLE Uutiset 2016. Neljä kysymystä TTIP:stä – Onko EU:n ja Yhdysvaltojen vapaakauppasopimus mahdoton tehtävä? [Viitattu: 12.3.2017]. Saatavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9026373>

Yrittäjät.fi 2017. Yritysten ulkomaankauppa helpottuu – kustannukset laskevat, tulli nopeutuu ja paperityö vähenee [Viitattu 17.3.2017]. Saatavilla: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/550834-yritysten-ulkomaankauppa-helpottuu-kustannukset-laskevat-tulli-nopeutuu-ja-paperityo>

Kuvalähteet:

GlobeScan 2002. Effects of globalization on respondent and family [Viitattu 17.3.2017] Saatavissa:http://www.globescan.com/news_archives/press_inside.html

Total Croatia News 2016. Foreign Ministry Publishes Study on Impact of TTIP on Croatia [Viitattu 2.5.2017] Kuva: <http://www.total-croatia-news.com/business/11823-foreign-ministry-publishes-study-on-impact-of-ttip-on-croatia>

Verkkouutiset.fi 2014. Selvä enemmistö suomalaisista kannattaa TTIP:tä;
Sami Metelinen [Viitattu 14.4.2017]. Saatavissa:
[http://www.verkkouutiset.fi/kotimaa/eurobarometri%20TTIP%20kannatus%
20Suomessa-29811](http://www.verkkouutiset.fi/kotimaa/eurobarometri%20TTIP%20kannatus%20Suomessa-29811)

World Trade Organization 2015. World Trade Report [Viitattu 20.3.2017]
Saatavissa:
https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report15_e.pdf

LIITTEET

Saatekirje

Hyvä sähköpostin lukija!

Olen kolmannen vuoden opiskelija Lahden ammattikorkeakoulusta liiketalouden koulutusohjelmasta, ja teen opinnäytetyötä kansainvälisenkaupan näkökulmasta. Opinnäytetyöni aihe koskee TTIP-sopimusta/vapaakauppasopimusta, sen mahdollista syntyä tulevaisuudessa ja vaikutusta Suomen talouteen.

Tutkimukseen toivoisin useamman suomalaisen yrityksen ja/tai oikeuslaitoksen näkemyksen. Tutkimus toteutetaan anonymisti ja tietoja käytetään luottamuksella. Tutkimuksessa mainitaan haastatteluun vastanneen henkilön asema vain virka-asematasolla.

Pyydän teitä ystävällisesti vastaamaan tekemääni opinnäytetyökyselyyn heti, kun se on teille mahdollista. Kyselyn tarkoituksena on kerätä Suomessa toimivien henkilöiden ja yritysten mielipiteitä sopimuksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista Suomen talouteen tulevaisuudessa. Tutkimus on keskeinen osa opinnäytetyötäni.

Kaikki vastaukset käydään läpi ja sisällytetään opinnäytetyöni tutkimus osioon anonymisti; jokainen vastaus on hyvin arvokas opinnäytetyöni kannalta. Vastaaminen vie aikaa 5-15 minuuttia, vastauksen voi antaa myös nimettömänä - Palautteet käsitellään luottamuksellisesti.

Vastaamalla kyselyyn autat nuorta tradenomiopiskelijaa opinnäytetyön tutkimuksellisessa osiossa.

Kiitos kyselyni- viestini huomioonottamisesta ja yhteistyöstä – Toivoisin saavani vastauksenne kesäkuun puoliväliin mennessä.

Ystävällisin terveisin, Nanna-Roosa Ruhanen

Kysely

1. Mikä on mielipiteenne TTIP:n toteutumisesta?
2. Kannatatteko vai vastustatteko sopimuksen toteutumista?
3. Olisiko sopimus taloudellisesti kannattava Suomelle ja suomalaisille yrityksille?
4. Millaisia laillisia haasteita sopimuksella mahdollisesti olisi?
5. Millaisia taloudellisia vaikutuksia sopimuksella olisi suomalaisille yrityksille?
6. Mikäli sopimus toteutuu olisiko Suomelle hyötyä Venäjän ja Baltian maiden läheisestä sijainnista?
7. Tuleeko investointisuoja sisällyttää vai sivuuttaa sopimuksesta?
8. Mitä investointisuoja poistaminen merkitsee suomalaisille investoijille ja pienille yrityksille?
9. Sopsisiko Euroopan välityksellä jokin muu maa Suomelle kauppakumppaniksi tällaisen sopimuksen tekemiseen EU:n ulkopuolella?
10. Millaisena näet TTIP- sopimuksen tulevaisuuden?